

BİLİRKİŞİLİK KANUNU TASARISI

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı, bilirkişilerin nitelikleri, eğitimi, seçimi ve denetimine ilişkin usul ve esasların belirlenmesi ile bilirkişilik için etkin ve verimli bir kurumsal yapı oluşturulmasıdır.

(2) Bu Kanun adlî, idarî ve askerî yargı alanında yürütülecek her türlü bilirkişilik faaliyetini kapsar.

(3) Kanunlarda bilirkişilik yapabileceği öngörülen kurumlar ile bilirkişilik hizmeti veren kamu kurum ve kuruluşları bu Kanunun kapsamı dışındadır.

Tanımlar

MADDE 2 – (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Bilirkişi: Çözümü, uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hâllerde oy ve görüşünü sözlü veya yazılı olarak vermesi için başvuru alan gerçek veya özel hukuk tüzel kişisini,

b) Bakanlık: Adalet Bakanlığını,

c) Başkan: Bilirkişilik Üst Kurulu Başkanını,

ç) Bölge Kurulu: Bilirkişilik Bölge Kurullarını,

d) Daire Başkanlığı: Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde oluşturulacak Bilirkişilik Daire Başkanlığını,

e) Genel Müdürlük: Hukuk İşleri Genel Müdürlüğünü,

f) Meslekî eğitim: Üst Kurul tarafından belirlenen ilkeler kapsamında bilirkişilerin uzmanlık alanlarındaki meslekî bilgi ve becerileri ile yeterliliklerini geliştirmeye yönelik eğitimi,

g) Temel eğitim: Kanunlarda benimsenen esaslar ve Üst Kurul tarafından belirlenen ilkeler kapsamında bilirkişilik faaliyeti öncesinde verilen zorunlu eğitimi,

ğ) Temel eğitim sınavı: Bilirkişilik temel eğitimi sonunda yapılan ve kapsam ve sınırları Üst Kurul tarafından belirlenen sınavı,

h) Üst Kurul: Bilirkişilik Üst Kurulunu,
ifade eder.

Temel ilkeler

MADDE 3- (1) Bilirkişi, görevini dürüstlük kuralları çerçevesinde bağımsız, tarafsız ve objektif olarak yerine getirir.

(2) Bilirkişi taraflarla görüşemez; taraflardan ihtiyaç duyduğu bilgiyi hâkim veya Cumhuriyet savcısı vasıtasıyla temin edebilir; zorunluluk bulunması halinde hâkim veya Cumhuriyet savcısının uygun görmesi şartıyla ve iki tarafın da hazır olduğu bir ortamda taraflarla görüşebilir.

(3) Bilirkişi, raporunda çözümü, uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hususlar dışında açıklama yapamaz; hukukî nitelendirme ve değerlendirmelerde bulunamaz; uyuşmazlığın esasını çözecek nitelikte hukukî sonuçlar çıkaramaz.

(4) Hâkimlik mesleğinin gerektirdiği hukukî bilgiyle çözümlenmesi mümkün olan konularda bilirkişiye başvurulamaz.

(5) Bilirkişi, kendisine tevdi olunan görevi bizzat yerine getirmekle yükümlü olup, görevinin icrasını kısmen yahut tamamen başka bir kimseye bırakamaz.

(6) Bilirkişi görevi sebebiyle kendisine tevdi edilen bilgi ve belgelerin veya öğrendiği sırların gizliliğini sağlamakla yükümlüdür. Bu yükümlülük, görevi sona erdikten sonra da devam eder.

(7) Bilirkişi olarak, yalnızca bir kişi görevlendirilebilir. Ancak, gerekçesi açıkça gösterilmek suretiyle, tek sayıda, birden fazla kişiden oluşacak bir kurulun bilirkişi olarak görevlendirilmesi de mümkündür.

(8) Çözümü, uzmanlığı veya özel ya da teknik bilgiyi gerektiren sorun açıkça belirtilmeden bilirkişi görevlendirilemez.

(9) Aynı konuda bir kez rapor alınması esastır.

(10) Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) veya bu sisteme entegre bilişim sistemleri ya da yazılımlar vasıtasıyla ulaşılabilen bilgiler veya çözülebilen sorunlar için bilirkişiye başvurulamaz.

Bilirkişilik Üst Kurulu

MADDE 4 – (1) Bu Kanunla verilen görevleri yerine getirmek üzere Bilirkişilik Üst Kurulu kurulmuştur.

(2) Kurul aşağıdaki üyelerden oluşur:

a) Adalet Bakanlığı Müsteşarı.

b) Hukuk İşleri Genel Müdürü.

c) Bilirkişilik Daire Başkanı.

ç) Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulu tarafından Yargıtay üyeleri arasından seçilecek bir kişi.

d) Danıştay Başkanlık Kurulu tarafından Danıştay üyeleri arasından seçilecek bir kişi.

e) Askerî Yargıtay Başkanlar Kurulu tarafından Askerî Yargıtay üyeleri arasından seçilecek bir kişi.

f) Yükseköğretim Kurulu tarafından üniversitelerin özel hukuk, ceza hukuku ve idare hukuku alanlarında görev yapan öğretim üyeleri arasından seçilecek birer kişi.

g) Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Birinci Dairesi tarafından istekleri bulunan birinci sınıf adli ve idarî yargı hâkimleri ile Cumhuriyet savcıları arasından seçilecek toplam dört kişi.

ğ) Adalet Bakanlığı tarafından Adli Tıp Kurumunda görev yapanlar arasından seçilecek bir kişi.

h) Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Yönetim Kurulu tarafından mühendis veya mimarlar arasından seçilecek bir kişi.

ı) Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği Yönetim Kurulu tarafından muhasebeci veya mali müşavirler arasından seçilecek bir kişi.

i) Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu tarafından avukatlar arasından seçilecek bir kişi.

(3) Kurulun Başkanı Adalet Bakanlığı Müsteşarıdır. Müsteşar gerekli gördüğünde yardımcılarında birini Kurula Başkanlık etmek üzere görevlendirebilir.

(4) Kurulun Bakanlık dışından görevlendirilen üyelerinin görev süresi üç yıldır. Görev süresi dolan üyeler yeniden görevlendirilebilir.

(5) Üst Kurulun üyeliklerinin ölüm, emeklilik, istifa, atama ve benzeri nedenlerle boşalması hâlinde, boşalmayı takip eden onbeş gün içinde, kalan süreyi tamamlamak üzere, yeni üyelerin seçimi yapılır.

(6) Kurulun sekretarya hizmetlerini Daire Başkanlığı yürütür.

(7) Kurul toplantılarına, uzman kişiler ile resmi veya özel kurumların temsilcileri davet edilerek görüşleri alınabilir.

(8) Kurul, iki ayda bir toplanır. Başkan, ihtiyaç olması durumunda Kurulu her zaman toplantıya çağırabilir.

(9) Kurul, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve katılanların salt çoğunluğuyla karar alır.

Bilirkişilik Üst Kurulunun görevleri

MADDE 5 – (1) Bilirkişilik Üst Kurulunun görevleri şunlardır:

- a) Bilirkişilik hizmetlerinde temel ve alt uzmanlık alanlarını tespit etmek.
- b) Temel ve alt uzmanlık alanlarına göre bilirkişilerin sahip olması gereken nitelikleri belirlemek.
- c) Bilirkişilerin, görevlerini yürütürken uymaları gereken etik ilkeleri belirlemek.
- ç) Temel ve alt uzmanlık alanlarına göre bilirkişilerin uyacağı rehber ilkeleri ve hazırlayacağı raporların standardını belirlemek.
- d) Bilirkişilik temel eğitimi ve bu eğitim sonunda yapılacak olan sınava ilişkin esas ve usulleri belirleyerek eğitimi verecek eğitim ve öğretim kurumları ile diğer kurumlara izin vermek.
- e) Bilirkişilik temel ve alt uzmanlık alanlarında verilecek eğitime ilişkin esas ve usulleri belirlemek ve bu eğitimleri verecek kamu veya özel kurum ya da kuruluşlara izin vermek.
- f) Alanlarındaki uzmanlıkları ve bilimsel yeterliliklerini dikkate alarak bilirkişilik temel eğitimi ile bu eğitim sonunda yapılacak sınavdan muaf tutulacaklara ilişkin esas ve usulleri belirlemek.
- g) Görev alanına giren konularda bilim komisyonları veya çalışma grupları kurmak.
- ğ) Bilirkişilerin denetimine ve performansına ilişkin esas ve usulleri belirlemek.
- h) Bilirkişilik yetki belgesinin verilmesine ve yenilenmesine ilişkin usul ve esasları belirlemek.
- ı) Bilirkişilik Asgari Ücret Tarifesiini belirlemek.
- i) Temel ve alt uzmanlık alanlarına göre bilirkişilerin aylık olarak bakacağı iş sayısını ve bir bölgede görev alacak bilirkişi sayısını belirlemek.
- j) Bilirkişi olarak hizmet verecek özel hukuk tüzel kişilerinin ve bu tüzel kişilik bünyesinde bilirkişi olarak çalışacak kişilerin taşıması gereken nitelikleri belirlemek ve özel hukuk tüzel kişilerinin bilirkişilik faaliyetinde bulunmalarına izin vermek.
- k) Temel ve alt uzmanlık alanlarına göre kurulan bilirkişilik kurum, kuruluş ve derneklerle işbirliği yapmak.
- l) Yıllık faaliyet raporunu ve izleyen yıl faaliyet planını hazırlamak.
- m) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Bilirkişilik bölge kurulları

MADDE 6- (1) Her bölge adliye mahkemesinin kurulu bulunduğu yerde bir bilirkişilik bölge kurulu kurulur.

(2) Bölge kurulu aşağıdaki üyelerden oluşur:

- a) Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Birinci Dairesi tarafından istekleri bulunan ve bölge kurulunun bulunduğu yer bölge adliye mahkemesi üyeleri arasından seçilecek bir kişi.
- b) Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Birinci Dairesi tarafından bölge kurulunun bulunduğu il merkezi adli yargı ilk derece mahkemelerinde görev yapan hâkim veya Cumhuriyet savcılarını arasından iki ve idari yargı ilk derece mahkemelerinde görev yapan hâkimler arasından bir olmak üzere seçilecek toplam üç kişi.
- c) Bölge kurulunun bulunduğu il barosu yönetim kurulunca o il barosuna kayıtlı avukatlar arasından seçilecek bir kişi.

ç) Yükseköğretim Kurulu tarafından bölge kurulunun bulunduğu il üniversitelerinin hukuk fakültelerinde, bulunmaması halinde diğer fakültelerde görev yapan öğretim üyeleri arasından seçilecek bir kişi.

d) Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Yönetim Kurulu tarafından bölge kurulunun bulunduğu ilde görev yapan mühendis veya mimarlar arasından seçilecek bir kişi.

(3) Bölge adliye mahkemesi üyeleri arasından Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından seçilen üye, bölge kurulunun başkanıdır. Bu Kanunda belirtilenler dışında başkana başka bir görev verilemez. Kurul başkanı, kurulun verimli ve düzenli çalışmasından sorumludur. Başkanın toplantılara katılmaması halinde, en kıdemli hâkim veya Cumhuriyet savcısı toplantılara başkanlık eder.

(4) Bölge kurulunun Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından seçilen üyeleri hariç, diğer üyelerin görev süresi üç yıldır. Görev süresi dolan üyeler yeniden görevlendirilebilir.

(5) Bölge kurulu üyeliklerinin ölüm, emeklilik, istifa, atama ve benzeri nedenlerle boşalması hâlinde, boşalmayı takip eden onbeş gün içinde, kalan süreyi tamamlamak üzere, yeni üyelerin seçimi yapılır.

(6) Kurulun sekretarya hizmetlerini yerine getirmek üzere bölge adliye mahkemesinde bir yazı işleri müdürlüğü kurulur. Bu müdürlükte bölge adliye mahkemesi adalet komisyonu tarafından görevlendirilen bir müdür ile yeteri kadar memur bulunur.

(7) Bölge kurulu, onbeş günde bir toplanır. Kurul başkanı, kurulu her zaman toplantıya çağırabilir. Bölge kurulu üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve katılanların salt çoğunluğuyla karar alır.

(8) Bölge kurullarının denetimi, adalet başmüfettişlerince yapılır.

Bölge kurulunun görevleri

MADDE 7- (1) Bölge kurulunun görevleri şunlardır:

a) Üst Kurul tarafından belirlenen ilkeler çerçevesinde bilirkişilik hizmetlerinin yerine getirilmesini sağlamak.

b) Bilirkişilik yetki belgesi vermek, bilirkişileri sicil ve listeye kaydetmek;

c) Sicile kayıtlı bilirkişilerin temel ve alt uzmanlık alanlarına göre bilirkişilik listelerini oluşturmak.

ç) Bilirkişilerin sicil ve listeden silinmesine karar vermek.

d) Bilirkişilerin veya bilirkişilik için başvuru yapanların, ilgili oldukları kurum veya kuruluşlardan, ihtiyaç duyulan bilgi ve belgeleri almak; gerektiğinde ilgilileri davet etmek ve dinlemek.

e) Suç teşkil eden veya etik davranış ilkelerini ihlâl eden fiillerin gerçekleştiği iddiasıyla re'sen veya yapılacak başvurular üzerine gerekli inceleme ve araştırmayı yapmak veya yaptırmak.

f) Üst Kurulun belirlediği ilkeler çerçevesinde bilirkişilerin denetimini yapmak ve performansını ölçmek.

g) Bilirkişi raporlarını arşivlemek.

ğ) Yıllık faaliyet raporu hazırlayarak Üst Kurula göndermek.

h) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Daire Başkanlığı ve görevleri

MADDE 8- (1) Bilirkişilik hizmetlerinin düzenli ve verimli bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla Üst Kurul tarafından verilen görevleri yapmak ve bu Kanunla verilen diğer görevleri yerine getirmek üzere Genel Müdürlük bünyesinde Daire Başkanlığı kurulur. Daire Başkanlığı, bir daire başkanı ile yeteri kadar tetkik hâkimi ve diğer personelden oluşur.

- (2) Daire Başkanlığının görevleri şunlardır:
- Üst Kurulun sekretarya hizmetini yürütmek.
  - Bilirkişilikle ilgili uygulamaları izlemek, sorunları tespit etmek, çözüm önerileri geliştirmek ve Üst Kurula sunmak.
  - Bilirkişilik alanında her türlü istatistiki veriyi toplamak ve bu alana ilişkin planlamaları yapmak.
  - Bilirkişilik sicilini ve listesini tutmak.
  - Bilirkişilik temel eğitimi ile meslekî eğitimi verecek kurum ve kuruluşları listelemek ve elektronik ortamda yayımlamak.
  - Bilirkişilikle ilgili yayınlar ile bilimsel çalışmaları teşvik etmek ve desteklemek.
  - Bilirkişiliğe ilişkin ulusal ve uluslararası kongre, sempozyum ve panel gibi bilimsel organizasyonları düzenlemek veya desteklemek.
  - Görev alanıyla ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak.
  - Bilirkişilik listelerinden çıkarılanlar ile bilirkişilik yapmaktan yasaklananların listesini tutmak.
  - Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

İtiraz ve dava hakkı

MADDE 9- (1) Bölge kurulu kararlarına karşı, kararın tebliğ veya ilan tarihinden itibaren onbeş gün içinde kararı veren kurula itiraz edilir. İtiraz üzerine verilen karara karşı onbeş gün içinde yetkili idare mahkemesine dava açılabilir. Dava sonucu verilen kararlar kesindir.

Huzur hakkı

MADDE 10- (1) Üst Kurul üyelerine, ayda dört toplantıyı geçmemek üzere her toplantı için memur aylık katsayısının (3000) gösterge rakamı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda huzur hakkı ödenir. Uhdesinde bir kamu görevi bulunmayanlara ödenecek huzur ücreti için bu gösterge rakamı (5000) olarak uygulanır.

(2) Bölge kurulu üyelerine, ayda dört toplantıyı geçmemek üzere her toplantı için memur aylık katsayısının (2000) gösterge rakamı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda huzur hakkı ödenir. Uhdesinde bir kamu görevi bulunmayanlara ödenecek huzur ücreti için bu gösterge rakamı (3000) olarak uygulanır.

(3) Başka yerden katılan Üst Kurul ve bölge kurulu üyelerinin gündelik, yol gideri, konaklama ve diğer zorunlu giderleri 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre Bakanlıkça karşılanır.

(4) Üst Kurul tarafından kurulan bilim komisyonu üyelerine, 6245 sayılı Kanun hükümleri saklı kalmak üzere, fiilen görev yapılan her gün için memur aylık katsayısının (2000) gösterge rakamı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda huzur hakkı ödenir. Uhdesinde bir kamu görevi bulunmayanlara ödenecek huzur ücreti için bu gösterge rakamı (4000) olarak uygulanır.

(5) Üst Kurul ile bölge kurullarının ihtiyaçları ve huzur hakları Adalet Bakanlığı bütçesinden karşılanır.

Bilirkişiliğe kabul şartları

MADDE 11- (1) Bilirkişilik faaliyetinde bulunacak gerçek kişilerde aşağıdaki nitelikler aranır:

a) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıldan fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene

ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık, gerçeğe aykırı bilirkişilik veya tercümanlık yapma, yalan tanıklık ve yalan yere yemin suçlarından mahkum olmamak.

b) Daha önce kendi isteği dışında bilirkişilik sicilinden çıkarılmamış olmak.

c) Disiplin yönünden meslekten ya da memuriyetten çıkarılmamış olmak veya sanat icrasından geçici olarak yasaklı durumda olmamak.

ç) Başka bir bölge kurulunun listesine kayıtlı olmamak.

d) Bilirkişilik temel eğitimini tamamlamak ve bu eğitim sonunda yapılacak sınavda başarılı olmak.

e) Bilirkişilik yapacağı uzmanlık alanında en az beş yıl fiilen çalışmış olmak.

f) Meslek mensubu olarak görev yapabilmek için mevzuat tarafından aranan şartları haiz olmak ve mesleğini yapabilmek için gerekli olan uzmanlık alanını gösteren diploma, meslekî yeterlilik belgesi, uzmanlık belgesi veya benzeri belgeye sahip olmak.

g) Üst Kurulun bilirkişilik temel ve alt uzmanlık alanlarına göre belirlediği yeterlilik koşullarını taşımak.

(2) Daha önce yaptığı başvurusu meslekî olarak yeterli nitelikte bulunmadığı gerekçesiyle reddedilenler, bir yıl geçmedikçe yeniden bilirkişilik yapmak için başvuruda bulunamazlar.

(3) Hâkimlik mesleğinin gerektirdiği hukukî bilgiyle çözümlenmesi mümkün konularda hukuk öğrenimi görmüş kişiler bilirkişi olarak görev yapamazlar. Ancak, hukuk öğrenimi görmüş kişiler, hukuk alanı dışında ayrı bir uzmanlığa sahip olduğunu ve birinci fıkradaki şartları taşıdığını belgelendirdiği takdirde bilirkişi olarak sicile kayıt edilebilirler.

Bilirkişiliğe başvuru usulü ve sicile kayıt

MADDE 12- (1) Bilirkişiliğe başvuru, ilgilinin yerleşim yerinin veya meslekî faaliyetlerini yürüttüğü yerin bağlı olduğu bölge kuruluna ilgili belgeler eklenmek suretiyle yazılı olarak yapılır.

(2) Başvuru dilekçesine eklenmesi zorunlu belgelerin eksik olması halinde, başvuru sahibine belgeleri tamamlaması için süre verilebilir.

(3) Bölge kurulu başvuru hakkında eksik belgelerin tamamlanması halinde karar verir.

(4) Bölge kurulu sicile kayıt bakımından öncelikle başvuranın 11 inci maddedeki koşulları taşıyıp taşımadığını değerlendirir. Kurul, bu koşulları taşıyanlar arasından meslekî olarak nitelikli olanları seçer ve listeye kaydeder. Kurul meslekî niteliği değerlendirirken, başvuranın meslekî tecrübesini, katıldığı meslek içi eğitimleri veya uzmanlığı gösteren belgeleri de dikkate alır.

(5) Bölge kurulu başvuruda bulunanların sicile kaydedilmesini yeterli gördüğü takdirde, beş yıl süreyle geçerli olmak üzere bilirkişilik yetki belgesi düzenleyerek sicile kaydeder.

Bilirkişilik sicilinin ve listesinin tutulması

MADDE 13- (1) Bilirkişilik sicilinde aşağıdaki hususlar yer alır:

a) Bilirkişinin adı ve soyadı ile iletişim bilgileri.

b) T.C. kimlik numarası.

c) Yerleşim yeri.

ç) Mesleği.

d) Uzmanlık alanları.

e) Çalıştığı kurum veya kuruluşun adı.

- f) Bilirkişilik yetki belgesi ve tarihi.
- g) Bilirkişilik temel eğitim tarihi ve sınav sonucu.
- ğ) Hazırlanan rapor sayısı.
- h) Üst Kurul tarafından gerekli görülen diğer bilgiler.

(2) Bilirkişilik sicili, Üst Kurul ve bölge kurulları ile hâkim ve Cumhuriyet savcılarının erişimine açılır.

(3) Bilirkişilik siciline kayıtlı kişilerin ad ve soyadları, temel ve alt uzmanlık alanları ve meslekleri gösterilmek suretiyle listelenir. Bu listeler aleni olup, herkesin erişimine açıktır.

(4) Bilirkişi, sicile kayıt tarihinden itibaren göreve başlar.

(5) Adli, idari ve askerî yargıda görev alacak bilirkişiler, bölge adliye mahkemelerinin yargı çevreleri esas alınmak suretiyle bilirkişilik bölge kurulları tarafından hazırlanan listelerden görevlendirilir. Ancak, kendi bölge listesinde ilgili uzmanlık alanında bilirkişi olmasına rağmen, diğer bir bölgedeki bilirkişinin, görevlendirme yapılan yere daha yakın bir mesafede bulunması durumunda, bu listeden de görevlendirme yapılabilir.

(6) Bölge kurulunun hazırladığı listede bilgisine başvurulacak uzmanlık alanında bilirkişi bulunmaması hâlinde, diğer bölge kurullarının listelerinden, burada da bulunmaması halinde listelerin dışından bilirkişi görevlendirilebilir. Listelerin dışından görevlendirilen bilirkişiler, bölge kuruluna bildirilir.

Bilirkişilik sicilinden ve listesinden silinme

MADDE 14– (1) Bilirkişiler aşağıdaki şartlardan birinin gerçekleşmesi halinde sicilden ve listeden silinir:

a) Bilirkişiliğe kabul şartlarını kaybetmesi veya sicile kabul tarihinde gerekli şartları haiz olmadığı tespit edilmesi.

b) Kanunî bir sebep olmaksızın bilirkişilik yapmaktan kaçınması veya raporunu belirlenen süre içinde mazeretsiz olarak vermemesi.

c) Bilirkişilik görevi ile bu görevin gerektirdiği etik ilkelerle bağdaşmayan, güven sarsıcı tutum ve davranışlarda bulunması.

ç) 3 üncü maddede belirtilen bilirkişilerin uyması gereken ilkelere aykırı olarak bilirkişilik faaliyetinde bulunulması.

d) Bölge kurulu tarafından yapılacak performans değerlendirmeleri sonucunda yeterli bulunulmaması.

e) Bilirkişilik yetki belgesinin süresi dolmasına rağmen süresi içerisinde yenileme talebinde bulunmaması.

f) Bilirkişinin sicilden çıkarılmayı talep etmesi.

Denetim ve inceleme

MADDE 15– (1) Bilirkişiler, göreviyle ilgili tutum ve davranışlarının veya hazırlanan raporların mevzuata uygunluğu bakımından bölge kurulları tarafından resen veya şikâyet üzerine denetlenir.

(2) Hâkim veya Cumhuriyet savcıları, görevlendirdiği bilirkişinin göreviyle ilgili tutum ve davranışları veya hazırladığı raporun mevzuata uygun olmadığına ilişkin kanaat edinmesi durumunda, bu hususu bölge kuruluna bildirir.

(3) Bölge kurulu resen veya şikâyet üzerine yaptığı inceleme sırasında yargı mercilerinden, tüm kamu kurum ve kuruluşlarından, meslek odalarından, özel hukuk tüzel kişilerinden ve gerçek kişilerden bilgi ve belge alabilir.

(4) Bilirkişilik sicili ve listesinde kayıtlı olmayıp da 13 üncü maddenin altıncı fıkrası uyarınca görevlendirilenlerden, 3 üncü maddede belirtilen ilkeler ile etik ilkelere aykırı olarak bilirkişilik faaliyetinde bulunduğu saptananlar, bölge kurulu kararıyla bilirkişilik yapmaktan yasaklanabilir. Bu karar, yargı mercilerine bildirilir.

Kadrolar

MADDE 16- (1) Bu Kanunla kurulan Daire Başkanlığı ve bilirkişilik bölge kurulları için Ekli (1), (2) ve (3) sayılı listelerde yer alan kadrolar ihdas edilerek 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (I) ve (II) sayılı cetvellerin Adalet Bakanlığına ait bölümlerine eklenmiştir.

Yönetmelik

MADDE 17 – Bu Kanun uyarınca hazırlanması gereken tüm düzenleyici işlemler Üst Kuruldan görüş alınmak suretiyle Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir.

Değiştirilen ve yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 18 – (1) 25/10/1963 tarihli ve 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun ek 1 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Bilirkişiler, bilirkişilik bölge kurulları tarafından hazırlanan listelerden seçilir ve bilirkişilere ilişkin olarak Bilirkişilik Kanununun ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.”

(2) 4/7/1972 tarihli ve 1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanununun 56 ncı maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Bilirkişiler, bilirkişilik bölge kurulları tarafından hazırlanan listelerden seçilir ve bilirkişilere ilişkin olarak Bilirkişilik Kanununun ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.”

(3) 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanununun 31 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “ve bilirkişi seçimi” ibaresi madde metninden çıkarılmış ve aynı fıkraya aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Bilirkişiler, bilirkişilik bölge kurulları tarafından hazırlanan listelerden seçilir ve bilirkişilere ilişkin olarak Bilirkişilik Kanununun ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.”

(4) 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanununun 65 inci maddesinin ikinci fıkrasına (h) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş ve diğer bent buna göre teselsül ettirilmiştir.

“ı) Bilirkişi seçimi ve görevlendirmesi sırasında kanunlarla belirlenen kurallara uymamak,”

(5) 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun;

a) 9 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan “bilirkişilerin seçilmesini ve sulh hukuk mahkemesinde yeminlerinin yaptırılarak isimlerinin” ibaresi “bilirkişileri bilirkişilik sicili ve listesinden seçerek isimlerini” şeklinde değiştirilmiştir.

b) 15 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

(6) 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun;

a) 63 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.
“Hukuk öğrenimi görmüş kişiler, hukuk alanı dışında ayrı bir uzmanlığa sahip olduğunu belgelenmedikçe, bilirkişi olarak atanamaz.”

b) 64 üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, dördüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmış ve beşinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “il adlî yargı adalet komisyonu” ibaresi “bilirkişilik bölge kurulu” şeklinde değiştirilmiştir.

“(1) Bilirkişiler, bölge adliye mahkemelerinin yargı çevreleri esas alınmak suretiyle bilirkişilik bölge kurulu tarafından hazırlanan listede yer alan kişiler arasından seçilir. Ancak, kendi bölge listesinde ilgili uzmanlık alanında bilirkişi olmasına rağmen, diğer bir bölgedeki bilirkişinin, görevlendirme yapılan yere daha yakın bir mesafede bulunması durumunda, bu listeden de görevlendirme yapılabilir.

(2) Bölge kurulunun hazırladığı listede bilgisine başvurulacak uzmanlık dalında bilirkişi bulunmaması hâlinde, diğer bölge kurullarının listelerinden, burada da bulunmaması halinde listelerin dışından bilirkişi görevlendirilebilir. Listelerin dışından görevlendirilen bilirkişiler, bölge kuruluna bildirilir.”

c) 66 ncı maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan, “üç” ibaresi “bir” şeklinde değiştirilmiş, ikinci fıkrasına birinci cümleden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiş ve aynı fıkrada yer alan “64 üncü maddede öngörülen listelerden çıkarılabileceği gibi;” ibaresi “bilirkişilik sicili ve listesinden çıkarılır ve” şeklinde değiştirilmiştir.

“Bilirkişinin değiştirilmesine ilişkin karar bilirkişilik bölge kuruluna bildirilir.”

ç) 67 nci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(3) Bilirkişi, raporunda ve sözlü açıklamaları sırasında çözümü, uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hususlar dışında açıklama yapamaz; hâkim tarafından yapılması gereken hukukî nitelendirme ve değerlendirmelerde bulunamaz; uyuşmazlığın esasını çözecek nitelikte hukukî sonuçlar çıkaramaz.”

d) 71 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “uygulanır.” ibaresi, “uygulanır ve durum bilirkişilik bölge kuruluna bildirir.” şeklinde değiştirilmiştir.

e) 72 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 72 - (1) Bilirkişiye, sarf etmiş olduğu emek ve mesaiyle orantılı bir ücret ile inceleme, ulaşım, konaklama ve diğer giderleri ödenir. Bu konuda, Bilirkişilik Üst Kurulunca çıkarılacak ve her yıl güncellenecek olan tarife esas alınır.”

f) 179 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan, “bilirkişi ve” ibaresi, “uzman veya” ve ikinci fıkrasında yer alan “ve bilirkişiler” ibaresi “veya uzman” şeklinde değiştirilmiştir.

(7) 16/6/2005 tarihli ve 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinin beşinci fıkrasına “bilirkişiler,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Bilirkişilik Kanununa göre belirlenen listelerde bulunmaları kaydıyla,” ibaresi eklenmiştir.

(8) 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun;

a) 266 ncı maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Hukuk öğrenimi görmüş kişiler, hukuk alanı dışında ayrı bir uzmanlığa sahip olduğunu belgelendirmedikçe, bilirkişi olarak atanamaz.”

b) 268 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 268- (1) Bilirkişiler, bölge adliye mahkemelerinin yargı çevreleri esas alınmak suretiyle bilirkişilik bölge kurulu tarafından hazırlanan listede yer alan kişiler arasından seçilir. Ancak, kendi bölge listesinde ilgili uzmanlık alanında bilirkişi olmasına rağmen, diğer bir bölgedeki bilirkişinin, görevlendirme yapılan yere daha yakın bir mesafede bulunması durumunda, bu listeden de görevlendirme yapılabilir.

(2) Bölge kurulunun hazırladığı listede bilgisine başvurulacak uzmanlık dalında bilirkişi bulunmaması hâlinde, diğer bölge kurullarının listelerinden, burada da bulunmaması halinde listelerin dışından bilirkişi görevlendirilebilir. Listelerin dışından görevlendirilen bilirkişiler, bölge kuruluna bildirilir.

(3) Kanunların görüş bildirmekle yükümlü kıldığı kişi ve kuruluşlara görevlendirildikleri konularda bilirkişi olarak öncelikle başvurulur. Ancak, kamu görevlilerine, bağlı buldukları kurumlarla ilgili dava ve işlerde, bilirkişi olarak görev verilemez.”

c) 269 uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “uygulanır.” ibaresi, “uygulanır ve durum bilirkişilik bölge kuruluna bildirir.” şeklinde değiştirilmiştir.

ç) 271 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “il adli yargı adalet komisyonu” ibaresi “bilirkişilik bölge kurulu” şeklinde değiştirilmiştir.

d) 274 üncü maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan, “üç” ibaresi “bir” şeklinde değiştirilmiş, ikinci fıkrasına birinci cümleden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiş ve aynı fıkrada yer alan “bölge adliye mahkemesi adli yargı adalet komisyonundan o kişinin bilirkişilik görevi yapmaktan belirli bir süre yasaklanmasının yahut”

ibaresi “bölge bilirkişilik bölge kurulundan o kişinin bilirkişilik görevi yapmaktan yasaklanmasının ve” şeklinde değiştirilmiştir.

“Bilirkişinin değiştirilmesine ilişkin karar bilirkişilik bölge kuruluna bildirilir.”

e) 279 uncu maddesinin dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(4) Bilirkişi, raporunda ve sözlü açıklamaları sırasında çözümü, uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hususlar dışında açıklama yapamaz; hâkim tarafından yapılması gereken hukukî nitelendirme ve değerlendirmelerde bulunamaz; uyuşmazlığın esasını çözecek nitelikte hukukî sonuçlar çıkaramaz.”

f) 283 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan, “Adalet Bakanlığınca” ibaresi, “Bilirkişilik Üst Kurulunca” şeklinde değiştirilmiştir.

Geçiş hükümleri

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç bir ay içinde Üst Kurul ve bölge kurullarının üyeleri ilgili kurum ya da kurullar tarafından seçilir ve Daire Başkanlığına bildirilir.

(2) Üst Kurul ile bölge kurullarının ilk toplantı tarihi, üyelerin üç yıllık görev süresinin başlangıcı olarak kabul edilir.

(3) Bu Kanunda öngörülen yönetmelikler, Üst Kurulun ilk toplantı tarihinden itibaren en geç üç ay içinde çıkarılır ve bu yönetmeliklerin yürürlüğe girmesinden itibaren en geç üç ay içinde bilirkişilik sicili ve listeleri oluşturulur. Üst Kurul tarafından bu sicil ve listelere uygun bilirkişi görevlendirmesi yapılması amacıyla bir ilan yapılır.

(4) Bu Kanun uyarınca bilirkişilik sicili ve listelerinin oluşturulduğuna ilişkin ilan yapıncaya kadar, mevcut bilirkişi listelerine göre bilirkişi görevlendirilmesine devam olunur.

Yürürlük

MADDE 19- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 20- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(I) SAYILI LİSTE

KURUMU	:	ADALET BAKANLIĞI
TEŞKİLATI	:	MERKEZ

(II) SAYILI CETVEL

İHDAS EDİLEN KADROLAR

(MESLEK MENSUPLARI)

UNVANI	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ	TUTULAN KADRO ADEDİ	TOPLAM
DAİRE BAŞKANI		1	-	1
TETKİK HÂKİMİ		3	-	3
TOPLAM		4	-	4

(2) SAYILI LİSTE

KURUMU	:	ADALET BAKANLIĞI				
TEŞKİLATI	:	MERKEZ				

(1) SAYILI CETVEL

İHDAS EDİLEN KADROLAR

SINIFI	UNVANI	KADRO DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ	TUTULAN KADRO ADEDİ	TOPLAM
GİH	ŞUBE MÜDÜRÜ	1	1	-	1
GİH	ŞUBE MÜDÜRÜ	2	2	-	2
GİH	V.H.K.İ.	9	10	-	10
	TOPLAM		13	-	13

(3) SAYILI LİSTE

KURUMU	:	ADALET BAKANLIĞI				
TEŞKİLATI	:	TAŞRA				

(I) SAYILI CETVEL İHDAS EDİLEN KADROLAR

SINIFI	UNVANI	KADRO DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ	TUTULAN KADRO ADEDİ	TOPLAM
GİH	YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ	1	10	-	10
GİH	YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ	2	5	-	5
GİH	ZABIT KATİBİ	6	20	-	20
GİH	ZABIT KATİBİ	10	15	-	15
GİH	ZABIT KATİBİ	12	25	-	25
	TOPLAM		75	-	75

GENEL GEREKÇE

Günümüz hukukî ihtilâflarının giderek çeşitlenen karmaşık ve çözüm için teknik bilgi gerektiren yapısı, bilirkişilik kurumunun yargı faaliyetleri içindeki rolü ve önemini daha da artırmaktadır. İyi işleyen bir bilirkişilik kurumu, yargı sisteminin etkin ve hızlı işleyişinde belirleyici olmakta, aksi durum sadece yargılamaların uzaması sonucunu doğurmakla kalmayıp, adalet beklentisi içinde bulunan kişilerin hak kayıplarına da neden olmaktadır.

Yargılama sürecinde özel veya teknik bilgiyi gerektiren konularda hâkim tarafından bilgi ve görüşüne başvurulmuş uzman kişiye “bilirkişi” denilmektedir. Muhakeme usulünde bilirkişi incelemesine, hâkimlik mesleğinin gerektirdiği genel ve hukukî bilgiyle çözümlenemeyen, bilimsel ve teknik bilgi gerektiren konularda müracaat edilmesi gerekliliğine işaret edilmektedir. Muhakeme usulünü düzenleyen kanunlarda istisnasız biçimde düzenlenen bilirkişi incelemesi, uygulamada oldukça sık başvurulmuş bir delil değerlendirme vasıtasıdır.

Bilirkişi incelemesine; 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu gereğince adli yargı mercileri, 2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanunu gereğince idarî yargı mercileri, 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu ile 1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu gereğince askerî yargı mercileri tarafından müracaat edilmektedir.

Mevcut usul kanunlarına göre bilirkişiler, adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonlarınca oluşturulan listelerde yer alan serbest bilirkişiler arasından seçilmekte, bu listelerde istenilen uzmanlık alanında bilirkişinin bulunmaması halinde gerekçesi belirtilmek suretiyle liste dışından da bilirkişi görevlendirilebilmektedir. Bununla birlikte, mevcut liste uygulamasının bilirkişilik kurumundan beklentileri tam olarak karşılayamadığı, yargılama faaliyetlerinin uzamasına neden olacak şekilde mağduriyet ve şikâyetlere konu olabildiği genel kabul gören bir eleştiridir. Uygulamada bilirkişiliğin bir meslek haline dönüştüğü, hâkimlik mesleğinin gerektirdiği hukukî bilgiyle çözümlenmesi mümkün olan konularda bile sıklıkla bilirkişi görevlendirildiği ve bilirkişinin adeta hâkimin yerine geçerek yargı yetkisini kullandığı, bu çerçevede ifade edilen eleştiriler arasındadır. Söz konusu eleştiriler, Anayasanın 36 ncı maddesi ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6 ncı maddesinde güvence altına alınan "adil yargılanma hakkı"nın tesisi bakımından da dikkate alınmak durumundadır.

Diğer yandan, bilirkişilik alanında yaşanan sorunlar ile çözüm önerileri, geçmiş tarihlerde farklı kurumlar tarafından hazırlanan çeşitli rapor ve belgelere konu olmuştur. Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulunun 2010 yılında hazırladığı, “Adli Tıp Kurumu Başkanlığının 2007, 2008 ve 2009 Yıllarına Ait Faaliyet ve İşlemlerinin Denetimi ile Adli Tıp Kurumu Hizmetlerinin Etkin ve Verimli Şekilde Yürütülmesinin ve Geliştirilmesinin Sağlanması” başlıklı Raporda, Ülkemizdeki mevcut bilirkişilik sistemi kapsamlı olarak ele alınıp incelenmiştir. Adalet Bakanlığı tarafından 2010 yılında hazırlanan “Bilirkişilik” konulu İnceleme Raporunda da, mevcut bilirkişilik sisteminin aksayan yönleri ile çözüm önerileri ortaya konulmuştur. Her iki raporda da bilirkişilik alanında yaşanan sorunların; bilirkişilerin eğitimi, denetimi ve seçimi gibi konularda kurumsal yapı eksikliğinden kaynaklandığı vurgulanmıştır. 2014-2018 yılları arasında kapsayan Onuncu Kalkınma Planında ise; yargılama sürecinin hızlandırılması, yargıya ulaşılabilirliğin artırılması amacıyla bilirkişilik mekanizmasının geliştirilmesi ve bilirkişilik kurumunun gözden geçirilerek etkin işleyen bir sistem oluşturulması hedefine yer verilmiştir.

Adalet Bakanlığı ile Avrupa Birliği arasında 2013 ilâ 2015 yılları arasında yürütülen, "Geliştirilmiş Bilirkişilik Sistemi Eşleştirme Projesi" sonucunda, bu alanda yaşanan sorunların çözümü için; bilirkişilerin sertifikasyonu, eğitimi, denetimi ve performans ölçümlerinin yapılması, bilirkişilere yönelik düzenleyici ve denetleyici kurallar belirlenmesi ve uygulanması amacıyla, kamusal yetkilerle donatılmış bir idarî üst kurulun oluşturulması ihtiyacı vurgulanmıştır.

17/04/2015 tarihinde kamuoyuna duyurulan Yargı Reformu Stratejisi belgesinde, bilirkişilik müessesesinin gözden geçirilerek kurumsal olarak yeniden yapılandırılmasına, bir hedef olarak yer verilmiştir. Bu hedefe ulaşılmasında; bilirkişi listesi veya sicili oluşturulurken akreditasyon ve sertifikasyon sürecini yönetecek bir yapı kurulması, etkin bir denetim sistemi oluşturulması, bilirkişi seçiminin meslekî yetkinliği sağlayacak ölçütlere bağlanması ve kalite standartlarının oluşturulması önemli birer strateji olarak benimsenmiştir.

Bilirkişilik uygulamalarında temel sorunlardan biri, mevzuatta açıkça yasaklanmış olmasına rağmen, hâkimlik mesleğinin gerektirdiği hukukî bilgi ile çözümlenebilecek konularda hukukçu bilirkişilere müracaat edilmesi, bilirkişilerin raporlarında hukukî değerlendirmelere ve hukukî sonuçlara yer verilmesi ve bilirkişilerin teknik ve özel bilgi gerektiren konularda görüş bildirmekle yetinmek yerine, uyuşmazlığın esasına ilişkin kesin hukukî yargıda bulunmalarıdır.

Öte yandan, bilirkişilerin temel nitelikleri ile uzmanlık alanlarına yeterince dikkat edilmeden yapılan atamalar, uygulamada gereksiz yere birden fazla bilirkişi incelemesi yapılmasına ve rapor alınmasına yol açabilmekte, bu durum yargulamalardaki makul süre eşliğinin aşılmasına ve yargılama maliyetlerinin artmasına neden olmaktadır.

Sayıları on binleri bulan bilirkişilerin ilgili listelere kayıt ve bu listelerden silinmesi işlemleri, adli yargı adalet komisyonlarınca yürütülmektedir. Bu komisyonlar, ancak sınırlı nedenlerin varlığı halinde bilirkişiyi listeden çıkartmakta, bunun haricinde bilirkişilik uygulamalarını izleyip denetleyebilecek nitelikte kurumsal bir rol üstlenmemektedir. Sözü edilen bu liste usulüne göre, üç yıl meslekî kıdemi bulunan her meslek mensubu, adalet komisyonları tarafından bilirkişi listelerine kabul edilmekte, aynı uzmanlık alanında binlerce bilirkişinin bulunduğu listeler oluşturulmaktadır. Ancak, oluşturulan bu listeler bilirkişilerin yeterliliği noktasında gerekli güvenceyi sağlayamamaktadır.

Söz konusu sorunların çözümü ve etkin işleyen bir sistemin kurulabilmesi için; bilirkişilik hizmetlerinde temel ve alt uzmanlık alanlarını belirleyerek bu uzmanlık alanlarına göre bilirkişilerin sahip olması gereken nitelikleri ve uyacakları rehber ilkeleri tespit edecek, bilirkişilerin uymaları gereken etik kuralları belirleyecek, temel usul hükümleri ile rapor yazım teknikleri gibi bilirkişi yeterliliğine ilişkin hususlarda verilecek eğitimler ve yapılacak sınavların esas ve usullerini düzenleyecek, bilirkişi listelerinin oluşturulmasından denetimlerine kadar bütün bir süreç üzerinde düzenleyici bir rol üstlenecek ve müstakilen bu alanda faaliyet gösterecek bir kurumsal yapının oluşturulması zaruret haline gelmiştir.

Kural ve ilke koymak üzere merkezde ilgili kurumların temsilcilerinin yer aldığı bir Bilirkişilik Üst Kurulu ve uygulayıcı birim olarak da bilirkişilik bölge kurulları oluşturulmak suretiyle bilirkişilik konusunda yukarıda açıklanan sorunların çözümlenmesi için kurumsal bir yapı oluşturulması amacıyla bu Tasarı hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Maddenin birinci fıkrasıyla Kanunun amacı, bilirkişilerin nitelikleri, eğitimi, seçimi ve denetimine ilişkin usul ve esasların belirlenmesi ve bilirkişilik için etkin ve verimli bir kurumsal yapı oluşturulması şeklinde belirlenmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasıyla, Kanunun kapsamı belirlenmektedir. Buna göre Kanun, adli, idarî ve askerî yargı alanında her türlü bilirkişilik faaliyetini kapsayacaktır. Başka bir ifadeyle tüm bu yargı mercilerince bilirkişiler, yeni oluşturulacak bilirkişilik bölge kurulları tarafından hazırlanan listelerden seçilecektir.

2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanununun “Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile Vergi Usul Kanununun uygulanacağı haller” kenar başlıklı 31 inci maddesinde, Danıştay, idare ve vergi mahkemelerinde bilirkişi seçiminin resen yapılacağı, bilirkişiler hakkında ise 6100 sayılı Kanunun uygulanacağı belirtilmiştir. 1602 sayılı Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Kanununun “İdarî Yargılama Usulü Kanunu ile Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun uygulanacağı haller” kenar başlıklı 56 ncı maddesinde, bilirkişinin seçimi düzenlenmemiş olup, ancak bilirkişiler hakkında; İdarî Yargılama Usulü Kanunu ile 6100 sayılı Kanunun uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun ek 1 inci maddesinde, bazı maddeler hariç Ceza Muhakemesi Kanununun hükümlerinin askerî yargıda da uygulanacağı belirtilmiştir.

Söz konusu kanunlarda Ceza Muhakemesi Kanunu ile Hukuk Muhakemeleri Kanununa atıf bulunmasına rağmen, idarî ve askerî yargı alanlarında görevlendirilecek bilirkişiler için herhangi bir liste tutulmamaktadır. Mahkemelerce takdiri olarak bilirkişi görevlendirilmesi yapılmaktadır. Getirilen düzenlemeyle, istisnasız tüm yargı yollarında bir şekilde tüm muhakeme usullerinde uygulanmak üzere belli bir sistem dâhilinde bilirkişilerin oluşturulan listelerden seçilerek usul ve uygulamada birlik sağlanması amaçlanmaktadır.

Maddenin üçüncü fıkrasıyla, kendi özel kanunlarında bilirkişilik yapabileceği öngörülen kurumlar ile bilirkişilik hizmeti veren kamu kurum ve kuruluşları, bu Kanunun kapsamı dışında bırakılmaktadır. Bu çerçevede, Adli Tıp Kurumu, Yüksek Sağlık Şurası, jandarma ve polis kriminal laboratuvarları, Merkez Bankası, Darphane, Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu, Hıfzıssıhha Enstitüsü ve Mali Suçları Araştırma Kurulu gibi kurumların kapsam dışında tutularak faaliyetlerine devam etmeleri öngörülmektedir.

MADDE 2- Maddede, Kanunun uygulanması bakımından belirleyici olan kavram ve kurumlara ilişkin tanımlara yer verilmektedir.

MADDE 3- Maddeyle, bilirkişilikle ilgili temel ilkeler ve yükümlülükler belirlenmekte, bunlara aykırı davranılması halinde uygulanabilecek yaptırımların dayanağı oluşturulmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasında, bilirkişinin, görevini dürüstlük kuralları çerçevesinde hiçbir etki altında kalmadan, bağımsız, tarafsız ve objektif olarak yerine getirmesi gereği vurgulanmıştır. Bilirkişinin, hukukun temel ilkelerinden biri olan dürüstlük kuralına riayet etmesi gerekir. Düzenlemeyle, bilirkişi işlemlerinin dürüstlük kuralı çerçevesinde yerine getirilmesi ilkesi benimsenmektedir. Bilirkişinin, görevini yerine getirirken gözetmesi gereken temel ilkelerden bir diğeri ise tarafsız davranma yükümlülüğüdür. Bu yükümlülüğe uygun davranmak, bilirkişinin, somut maddî sorunla ilgili olarak objektif bir biçimde oy ve görüşünü beyan edebilmesinin asgarî şartıdır.

Maddenin ikinci fıkrasıyla, bilirkişinin taraflardan bilgi alma yetkisinin sınırları belirlenmektedir. Bilirkişi, kural olarak taraflarla görüşemeyecektir. Taraflardan alması gereken bir bilgi bulunması halinde bunu hâkim veya Cumhuriyet savcısı aracılığıyla

alabilecektir. Ancak, zorunluluk halinde, yargı mercilerinin izni doğrultusunda, tarafların hazır bulunması koşuluyla bilirkişinin, ihtiyaç duyduğu bilgiyi taraflardan alabilmesi imkanı getirilmektedir. Bilirkişinin öncelikle tetkiki istenen hususun ne olduğunu açık ve kesin bir biçimde kavraması ve somut olayın verileriyle özgün koşullarını saptaması imkanı bulunmalıdır. Bu bazen bilirkişinin taraflardan bilgi almasını gerektirebilir. Ancak, bilirkişinin taraflardan bilgi alırken tarafsızlığı konusunda şüphe uyandıracak herhangi bir sonuca neden olunmaması gerekmektedir. Bu amaçla bilirkişinin bilgiye ulaşma usulü ve sınırları açıkça belirlenmektedir.

Öte yandan, hukuk kurallarını re'sen araştırıp bulmak ve somut olaya uygulamak hâkimlik mesleğinin bir gereğidir. Bu kural uyarınca, hukukî sorunların en yetkin bilirkişisi, hâkimin kendisidir. En genel çerçevede ise, hukuka uygun olarak hüküm verme görevinin münhasıran hâkime ait olduğu, Anayasanın 138 inci maddesinde açıkça belirtilmiştir. Maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarıyla, hâkimin hukukî bilgisiyle ve tecrübesiyle çözümlenmesi mümkün olan konularda, bilirkişiye başvuramayacağı; ancak, çözümü hukuk dışında özel veya teknik bilgiyi gerektiren hususlarda bilirkişiden yararlanabileceği, yürürlükteki muhakeme usulüne ilişkin düzenlemelerle uyumlu olarak bir kez daha açıkça vurgulanmaktadır. Maddede belirtilen özel bilgiden maksat, hukuk bilimi dışında, belirli bir bilim dalının araştırıp ortaya koyduğu sonuçlara ilişkin bilgidir. Teknik bilgi ile kastedilen ise; fizik, kimya, matematik gibi pozitif bilimlerin verilerini uygulamaya yeterli bilgidir.

Maddenin beşinci fıkrasında, bilirkişinin, görevini bizzat yerine getirmesi yükümlülüğü düzenlenmektedir. Yargı mercileri tarafından görevlendirilen bilirkişinin, görevlendirildiği konuyla ilgili olarak özel ve teknik bilgiye dayalı aydınlatma ve bilgilendirme yükümlülüğünü bizzat yerine getirme mecburiyeti bulunmaktadır. Bu görevin icrasının kısmen ya da tamamen başka kimselere bırakılması, adına "imzacı bilirkişilik" denilen bir tür usul dışı uygulamaya neden olabilecektir. Bilirkişilik faaliyetlerinin niteliği ve amacıyla uyuşmayan bu tür uygulamaların önüne geçilebilmesi amacıyla belirtilen temel yükümlülük maddede vurgulanmaktadır.

Maddenin altıncı fıkrasında, bilirkişinin sır saklama yükümlülüğü düzenlenmektedir. Bilirkişinin sır saklama yükümlülüğü, sadakatle bilirkişilik görevini icra etme ödevinin tamamlayıcı bir parçasını oluşturmaktadır. Bilirkişi, yerine getirdiği görevin niteliği ile bu görevin icrası sırasında taşıdığı resmî sıfat ve kullandığı kamusal yetkinin bir sonucu olarak tarafların sır alanına girebilmekte, özel nitelikteki bilgilere vakıf olabilmektedir. Düzenlemeyle bilirkişi, görevi sebebiyle vakıf olduğu bu bilgileri açıklamaktan veya kendisinin ya da başkalarının yararına kullanmaktan mutlak surette kaçınmakla yükümlü tutulmaktadır. Söz konusu yükümlülük, bilirkişilik görevinin, bilirkişiden beklenen özen ve sadakatle, dürüstlük kuralları çerçevesinde yerine getirilmesi mecburiyetinin de bir sonucudur.

Maddenin yedinci fıkrasında, görevlendirilecek olan bilirkişi sayısı ile ilgili düzenlemeye yer verilmektedir. Buna göre, bilirkişiye başvurulması gereken hâllerde, kural, yalnızca bir kişinin atanmasıdır. Ancak, açıklığa kavuşturulması gereken maddî vakıa birden fazla uzmanlık alanına ait bilgilerin bir araya getirilmesini ve birleştirilmesini zorunlu kılıyorsa, bu hususa da açıkça işaret etmek suretiyle, birden fazla bilirkişi, kurul hâlinde çalışmak üzere görevlendirilebilecektir.

Maddenin sekizinci ve dokuzuncu fıkralarıyla, aynı konuda bilirkişiden bir kez rapor alınması esası ve bilirkişi görevlendirilmesi sırasında çözümü özel ve teknik bilgiyi gerektiren hususun açıkça belirtilmesi zorunluluğu getirilmektedir. Uygulamada alınan bilirkişi raporlarına gerekçesiz itirazların gerekçesiz kabulü üzerine, aynı konuyla ilgili birden çok kez rapor alındığı, bu durumun var olan uyuşmazlığı daha da derinleştirerek içinden çıkılmaz hale getirdiği görülmektedir. Diğer taraftan, incelemenin hangi konulara hasren yapılacağı açıkça

belirtilmeden ve bilirkişiye yöneltilecek teknik sorular belirlenmeden rapor alınması, yetersiz yahut ilgisiz raporların düzenlenmesine, haklı veya haksız itirazların ortaya çıkmasına ve yeni ya da ek raporlar alınması yoluyla yargılama sürecinin daha da karmaşık hale gelerek uzamasına neden olmaktadır. Düzenlemeyle amaçlanan temel husus, rapor talebinde bulunan yargı merciinin dosya içeriğine hakimiyetinin sağlanması ve buna uygun olarak bilirkişi incelemesi kapsamının açıkça belirlenmesidir. Bir başka anlatımla, uyuşmazlığı teknik veya özel bilgi gerektiren hususun ne olduğu, duraksamaya yer vermeyecek biçimde saptanmadan bilirkişi incelemesine müracaat edilmemeli, incelemenin kapsamı yargılamayı uzatacak biçimde itiraz süreçlerinde belirlenmemelidir. Bununla birlikte, zorunluluk halinde gerekçesi de gösterilerek yeni veya ek bilirkişi raporu alınması mümkün olabilecektir.

Maddenin onuncu fıkrasında öngörülen düzenlemeyle, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi veya bu sisteme entegre bilişim sistemleri ya da yazılımlar vasıtasıyla elde edilebilen bilgiler veya çözülebilen sorunlar için bilirkişiye başvurulamayacağı hüküm altına alınmaktadır. Bazı bilişim sistemleri veya yazılımlar hakim teknik ve özel bilgi gerektiren sorunları bilirkişiye başvurmaksızın çözmesini sağlayabilir. Bu da daha az masraflı yargılama sürecinin daha hızlı sonuçlandırılmasını mümkün kılacaktır. Bu hükmün uygulanabilmesi için sözü edilen yazılımların UYAP sistemine entegre edilmiş olması gerekmektedir.

MADDE 4- Maddeyle, bilirkişilik hizmetlerinde gözetilecek temel ilke ve standartları belirlemek ve bu amaçla gerekli düzenleyici işlemleri hazırlamak üzere kurulması öngörülen Bilirkişilik Üst Kurulunun oluşumu, üyelerin kaynağı, görev süresi ve seçim yöntemi ile çalışma usul ve esasları düzenlenmektedir. Üst Kurul oluşturulurken bilirkişilik hizmetleriyle ilgisi ve bu alana verecekleri katkılar gözetilerek yüksek yargı organları, ilk derece mahkemeleri, üniversiteler, meslek odaları ve meslek birliklerinden temsilcilerin katılımını sağlayacak bir model öngörülmektedir. Üst Kurulun sekretarya hizmetleri ise, Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde oluşturulacak Bilirkişilik Dairesi Başkanlığına verilmektedir.

MADDE 5- Maddeyle, Ülke genelinde bilirkişilik hizmetleriyle ilgili planlamaların yapılması, temel ilke ve standartların belirlenmesi amacıyla kurulması öngörülen Bilirkişilik Üst Kurulunun görevleri düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasının;

(a) bendiyle, Üst Kurula bilirkişilik sicil ve listelerinin oluşturulmasında esas alınacak temel ve alt uzmanlık alanlarının tespit edilmesi görevi verilmektedir. Adli merciler tarafından oy ve görüşüne başvurulması ihtiyacı bulunan temel ve alt uzmanlık alanları Üst Kurul tarafından belirlenecek ve bilirkişi listeleri de buna göre oluşturulacaktır.

(b) bendine göre, temel ve alt uzmanlık alanlarına göre bilirkişilerin niteliklerinin belirlenmesi Üst Kurulun görevleri arasında yer alacaktır. Böylelikle ehil ve nitelikli bilirkişilerin sisteme dahil edilmesi, aranan nitelikleri taşımayanların ise sistem dışında tutulmaları sağlanabilecektir.

(c) bendinde, bilirkişilerin uyması gereken etik ilkelerin belirlenmesi görevi yine Üst Kurula verilmektedir. Bilirkişinin, kamusal nitelik taşıyan görevini yerine getirirken uyması gereken etik ilkelerin açıkça belirlenmesinde, bilirkişilik kurumunun güven ve saygınlığının temini bakımından fayda ve zaruret bulunmaktadır.

(ç) bendinde, temel ve alt uzmanlık alanlarına göre bilirkişilerin esas alacağı rehber ilkeler ile bilirkişi raporlarında bulunması gereken standartların tespit edilmesi görevi Üst Kurula verilmektedir. Düzenleme, bilirkişilik hizmetleri ile raporların yazımında ülke genelinde geçerli olacak asgari bir standart oluşturulmasını amaçlamaktadır.

(d) bendinde, Üst Kurulun, bilirkişilik temel eğitimi ve bu eğitim sonunda yapılacak olan sınava ilişkin esas ve usulleri belirlemesi ile bu eğitimi verecek eğitim ve öğretim kurumlarına izin vermesine dair görevi düzenlenmektedir. Sistemde Üst Kurul tarafından oluşturulan standartlara uygun, nitelikli bilirkişilerin çalıştırılabilmesi amacıyla; bilirkişilerin uymaları gereken etik ilkeler, temel hukuk kuralları ve rapor yazım teknikleri alanlarında bilirkişi yeterliliğine yönelik temel eğitim ve bu eğitim sonunda yapılacak sınava ilişkin içerik ve çerçevenin Üst Kurul tarafından belirlenmesi öngörülmektedir. Eğitimi verecek kurum ve kuruluşlar da Üst Kurul tarafından belirlenecektir.

(e) bendinde, bilirkişilik temel ve alt uzmanlık alanlarında verilecek eğitime ilişkin esas ve usulleri belirlemek ve bu eğitimleri verecek kamu veya özel kurum ya da kuruluşlara izin vermek görevi, yine Üst Kurula verilmektedir. Bilirkişilerin kendi uzmanlık alanlarındaki teknik ve özel bilgilerini, bu alanlardaki bilimsel gelişmelere uygun olarak sürekli güncelleyebilmeleri için belirli periyotlarla meslek içi eğitime tabi tutulmaları, buna ilişkin gerekli düzenleyici işlemlerin ise, Üst Kurul tarafından yapılması öngörülmektedir.

(f) bendiyle, bilirkişilik temel eğitimi ve bu eğitim sonunda yapılacak sınavdan muaf tutulacak kişileri Üst Kurulun belirlemesi öngörülmektedir. Bilimsel yeterliliğini, ulusal veya uluslararası alanda ispat etmiş kişilere eğitim ve sınav külfeti getirilmesinin amaca hizmet etmeyeceği değerlendirilerek yargı mercilerinin bu nitelikteki bilirkişilerden doğrudan istifade edebilmeleri imkanı getirilmektedir.

(g) bendinde, bilirkişilik hizmetlerinin bilimsel esaslara uygun olarak yürütülmesi amacıyla Üst Kurula bilim komisyonları veya çalışma grupları kurma yetkisi verilmektedir. Üst Kurulun görevlerini yerine getirirken, uzmanlık alanlarına ilişkin teknik bilgi ve değerlendirme ihtiyacı doğabileceğinden, çalışmalarını ihtiyaç duyduğu ölçüde, oluşturulacak bilim komisyonları veya çalışma gruplarının desteği ile sürdürebilmesi imkanı getirilmektedir.

(ğ) bendinde, Üst Kurulun, bilirkişilerin denetimine ve performansına ilişkin esas ve usulleri belirleme görevine işaret edilmektedir. Bilirkişilerin, performans ve yetkinliklerinin etik ilkeler de gözetilerek belli kıstaslar dahilinde denetlenmesi, belli bir başarı eşiğinin altında kalanların yargı mercileri tarafından görevlendirilmemesi ve nihai olarak bilirkişilik sicilinden çıkarılması hususlarında objektif kriterlerin tespiti amaçlanmaktadır.

(h) bendinde, Üst Kurulun, bilirkişilik yetki belgesinin verilmesine ve yenilenmesine ilişkin görevi ifade edilmektedir. Bilirkişi olarak göreve başlayabilmek için belirlenen şartların yerine getirilmesi halinde, beş yıl süreyle geçerli olacak bir bilirkişilik yetki belgesi verilecektir. Bu yetki belgesinin bölge kurulları tarafından verilmesi ve yenilenmesi usulleri Üst Kurul tarafından belirlenecektir.

(ı) bendiyle, Bilirkişilik Asgari Ücret Tarifesi belirlenmesi, Üst Kurulun görevleri arasına alınmaktadır. Bilirkişilik ücretinin ve masraflarının objektif ölçülere göre, hakkaniyete uygun olarak Üst Kurul tarafından belirlenmesi esası benimsenmektedir.

(i) bendinde, Üst Kurulun, bölgelerde görev alacak bilirkişi sayısı ile bir bilirkişinin aylık olarak bakabileceği ortalama iş sayısını belirlemek görevi düzenlenmektedir. Düzenlemeyle, bilirkişi listelerinin uzman sayısı ve çeşitliliği bakımından ihtiyacı karşılayacak şekilde oluşturulması, ayrıca, bilirkişiliğin müstakilen bir kazanç getirici faaliyete dönüştürülmesinin önüne geçilmesi, bilirkişilik hizmetinin üçüncü şahıslarca yerine getirilmesinin engellenmesi amaçlanmaktadır.

(j) bendinde, bilirkişilik hizmeti verecek özel hukuk tüzel kişileriyle ilgili temel düzenleyici işlemleri yapmak görevi Üst Kurula verilmektedir. Buna göre, bu alanda faaliyet göstermek isteyen özel hukuk tüzel kişilerine Üst Kurul tarafından izin verilecek, bu özel hukuk tüzel kişileri bünyesinde bilirkişi olarak çalışacak gerçek kişilerin nitelikleri de yine Üst Kurul tarafından belirlenecektir.

(k) bendiyle, Üst Kurula temel ve alt uzmanlık alanlarına göre kurulan bilirkişilik kurum, kuruluş ve dernekleriyle işbirliği yapma yetkisi verilmektedir. Bilirkişilik hizmetleriyle ilgili düzenleyici işlemler, planlama ve faaliyetler gerçekleştirilirken bu alanda faal olan kurum, kuruluş ve derneklerin bilgi ve tecrübesinden istifade edilmesi, etkin işleyen bir bilirkişilik sistemi için zaruri görülmektedir.

(l) ve (m) bentlerinde ise, yıllık faaliyet raporunu ve izleyen yıl faaliyet planını hazırlamak ve kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak yine Üst Kurulun görevleri arasında sayılmaktadır.

MADDE 6 - Maddede, her bölge adliye mahkemesinin bulunduğu yerde kurulması öngörülen bilirkişilik bölge kurullarının oluşumu, üyelerin kaynağı, görev süresi ve seçim yöntemi ile çalışma usul ve esasları düzenlenmektedir. Bölge kurulları oluşturulurken, Üst Kurul oluşumuna benzer şekilde, bilirkişilik hizmetleriyle ilgisi ve bu alana verecekleri katkılar gözetilerek ilk derece mahkemeleri, üniversiteler, meslek odaları ve meslek birliklerinden temsilcilerin katılımını sağlayacak bir model öngörülmektedir. Bölge kurullarının sekreteryaya hizmetleri ise, bölge adliye mahkemelerinde kurulacak yazı işleri müdürlükleri tarafından yerine getirilecektir.

MADDE 7- Maddeyle, bilirkişilik bölge kurullarının görevleri belirlenmektedir. Bilirkişilik Üst Kuruluna göre uygulayıcı niteliği ön plana çıkan bölge kurullarının görevleri arasında, Üst Kurul tarafından belirlenen ilkeler çerçevesinde bilirkişilik hizmetlerinin yerine getirilmesini sağlamak, bilirkişilik yetki belgesi vermek, bilirkişileri sicil ve listeye kaydetmek, sicile kayıtlı bilirkişilerin temel ve alt uzmanlık alanlarına göre bilirkişilik listelerini oluşturmak, bilirkişilerin sicil ve listeden silinmesine karar vermek gibi hususlar yer almaktadır. Bunlara ilave olarak, bölge kurullarının; suç teşkil eden veya etik davranış ilkelerini ihlâl eden fiillerin gerçekleştiği iddiasıyla re'sen veya başvuru üzerine gerekli inceleme ve araştırmaları yapmak, Üst Kurulun belirlediği ilkeler çerçevesinde bilirkişilerin denetimini yapmak, denetim ve performans ölçümü amacıyla bilirkişi raporlarını arşivlemek gibi görev ve yetkileri de bulunmaktadır.

MADDE 8 - Maddenin birinci fıkrasıyla, Bilirkişilik Üst Kurulunun sekreteryaya hizmetlerini yerine getirmek üzere Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde bir Daire Başkanlığı kurulmakta, ikinci fıkrasıyla da bu Daire Başkanlığının görevleri tanımlanmaktadır. Daire Başkanlığının Üst Kurulun sekreteryaya hizmetleri dışında, uygulama sonuçlarını izleyerek sorunlu alanlarda çözüm önerileri geliştirmek, bilirkişilik uygulamalarıyla ilgili istatistikleri derlemek ve bilirkişilik kurumunun geliştirilmesi amacıyla yürütülecek yayın veya bilimsel toplantıları teşvik ya da bizzat düzenlemek gibi görevleri de bulunmaktadır. Ayrıca, merkezi bilirkişi sicili ve listeleri Daire Başkanlığı tarafından tutulacaktır.

MADDE 9 - Maddeyle, idarî nitelik taşıyan bilirkişilik bölge kurulu kararlarına karşı, itiraz ve dava hakkı düzenlenmektedir. Bölge kurullarının kararlarına karşı dava açmadan önce Kurula başvuru yapılması zorunluluğu getirilmektedir. Bölge kurulları kararını düzeltmediği takdirde on beş gün içinde yetkili idare mahkemesine dava açılabilir.

MADDE 10 - Maddeyle, tüzel kişiliği bulunmayan Bilirkişilik Üst Kurulu ile bölge kurulları üyelerine çalışmalarını karşılığı toplantı başına yapılacak ödemelerle ilgili düzenleme yapılmaktadır. Ayrıca, Üst Kurul ile bölge kurullarının ihtiyaçları ve huzur hakları Adalet Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanacaktır.

MADDE 11 - Maddeyle, bilirkişilik faaliyetinde bulunacak olan gerçek kişilerin bilirkişiliğe kabul edilebilmeleri için sahip olmaları gereken koşullar belirlenmektedir. Maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde, bir kamu görevi olan bilirkişiliğe kabul için engel teşkil eden suçlar sıralanmakta, takip eden bentlerde ise gerekli olan diğer koşullara yer verilmektedir. Buna göre, bilirkişilik faaliyetinde bulunmak isteyen tüm gerçek kişilerin, etik ilkeler, temel hukuk kuralları ve rapor yazım tekniklerinden oluşan bir temel eğitimi tamamlamak ve bu eğitim sonunda şartları Üst Kurul tarafından belirlenen sınavda başarı sağlamak mecburiyeti bulunmaktadır. Ayrıca, asgari bir uzmanlık ve yeterliliğin sağlanabilmesi amacıyla bilirkişilerin, alanında en az beş yıl fiilen çalışmış olması aranmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasıyla, bilirkişiliğe kabul başvurusu, meslekî yeterlilik gerekçesiyle kabul edilmeyenlerin, bir yıl süreyle yeni başvuruda bulunamayacakları öngörülmektedir. Bu düzenlemenin amacı, bilirkişiliğe kabul başvurusu meslekî yeterlilik gerekçesiyle reddedilenlere, söz konusu eksikliği giderebilecekleri makul bir süre tanınmasıdır. Burada dikkate alınması gereken husus, meslekî yeterlilik olup, beş yıllık sürenin tamamlanması gibi diğer şekli şartlar gerçekleştiği takdirde bir yıllık süre beklenmeksizin başvuruda bulunulabileceğidir.

Maddenin üçüncü fıkrasıyla, bilirkişilik başvuruları uzmanlık alanı bakımından sınırlandırılmakta ve hukuk öğrenimi görmüş kişilerin, ancak hukuk alanı dışında ayrı bir uzmanlığa sahip olduklarını belgelemeleri durumunda bilirkişi olarak görev yapabilecekleri düzenlenmektedir. Hukuk öğrenimi görmüş kişilerin hukuk alanı dışında başka bir uzmanlığa sahip olmadıkça bilirkişilik listelerine kabul edilmemesi, hâkimlik mesleğinin gerektirdiği genel ve hukukî bilgiyle çözümü mümkün konularda bilirkişi görevlendirilememesi kuralının tabii bir sonucudur. Hukukî meseleleri hâkimin kendisi meslekî bilgisi ve tecrübesiyle çözmesi gerektiğinden salt hukukî konularda uzman bilirkişi ihtiyacı zaten bulunmamaktadır. Düzenlemenin amacı, bilirkişilik kurumunu gerçek fonksiyonuyla buluşturmak ve "bilirkişi adaleti" olarak adlandırılan uygulamalara son vermektir.

MADDE 12 - Maddeyle, bilirkişiliğe başvuru ve sicile kayıt usulü düzenlenmektedir. Maddenin birinci fıkrasında, başvurunun ilgilinin yerleşim yeri veya meslekî faaliyetlerini yürüttüğü yerin bölge kuruluna yapılacağı düzenlenmektedir. Maddenin dördüncü fıkrasında ise, bölge kurulunun, başvuranın gerekli koşulları taşıyıp taşımadığını değerlendireceği belirtilmekte ve koşulları taşıyanlar arasından meslekî olarak en nitelikli olanları seçeceği hüküm altına alınmaktadır. Bu değerlendirme yapılırken, Üst Kurulun uzmanlık alanlarına göre belirleyeceği sayı sınırlaması da dikkate alınacaktır. Ayrıca, başvuranın bölge kuruluna ibraz edeceği meslekî yeterlilik ve eğitime ilişkin belgeler de göz önünde bulundurulacaktır. Maddenin beşinci fıkrasındaki düzenleme uyarınca sicile kaydedilmesine karar verilenlere beş yıl süreyle geçerli olacak bilirkişilik yetki belgesi verilecektir.

MADDE 13 - Maddeyle bilirkişilik sicilinde yer alacak hususlar ile bilirkişilik listelerinin tutulmasına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmektedir. Bilirkişilik sicilinin getirilmesiyle hedeflenen, bilirkişilik görevinden kaynaklanan yetkilerin kullanımını belli bir düzene bağlamak ve bilirkişilerin denetlenebilmesini mümkün kılmaktır.

Maddenin beşinci fıkrasında, tüm yargı yolları için geçerli yeni bir bilirkişilik sistemi öngörülerek, adli, idari ve askerî yargıda görev alacak bilirkişilerin, tek bir kaynaktan toplanarak, onbeş yerde kurulan bölge adliye mahkemelerinin yargı çevreleri esas alınmak suretiyle kurulan bölge kurullarınca hazırlanan listelerden görevlendirilmesi esası

benimsenmektedir. Buna göre, tüm yargı mercileri bilirkişileri, buldukları yer bölge kurullarının hazırladığı listeden seçeceklerdir. Belirtmek gerekir ki, idare ve vergi mahkemelerinin bağlı oldukları bölge idare mahkemelerinin yargı sınırları dikkate alınmayacaktır.

Diğer taraftan, kendi bölge listesinde ilgili uzmanlık alanında bilirkişi olmasına rağmen, diğer bir bölgedeki bilirkişinin, görevlendirme yapılan yere daha yakın bir mesafede bulunması durumunda, bu listeden de görevlendirme yapılabilmesi imkanı tanınmaktadır.

Bilgisine başvurulacak uzmanlık dalında bölge kurulu listesinde bilirkişi bulunmaması durumunda, öncelikle diğer bölge kurulları listelerinden görevlendirme yapılması esası benimsenmekte, bu listelerde de ihtiyaç duyulan uzmanlık alanında bilirkişi bulunmaması halinde, liste dışından görevlendirme yapılabilmesi yönünde bir istisna hükmüne maddenin altıncı fıkrasında yer verilmektedir.

MADDE 14 - Maddeyle bilirkişilik sicilinden ve listesinden silinme şartları hüküm altına alınmaktadır. Bilirkişiliğe kabul şartlarının kaybı, kanuni sebep bulunmaksızın bilirkişilik görevinin ifasından kaçınılması, görevin süresi içinde tamamlanmaması, bilirkişinin etik ilkelere aykırı tutum ve davranışları, 3 üncü maddede sayılan temel ilkelere uyulmaması, düşük performans veya yetki süresinin dolması ya da bilirkişinin bizzat talep etmesi sicilden silinme sebepleri olarak maddede düzenlenmektedir.

MADDE 15 - Maddeyle bilirkişilerin raporlarının incelenmesi ve faaliyetlerinin denetlenmesi amaçlanmaktadır. Bilirkişi raporlarının esas yönünden yargısal denetiminin yargı mercilerince yapılacağı hususunda tereddüt bulunmamaktadır. Bununla birlikte, raporların gerekli şekli koşulları taşımaması, süresi içinde hazırlanmaması veya bilirkişinin yargılama konusuyla ilişkili tutum ve davranışlarının güven sarsıcı nitelikte bulunması gibi münhasıran yargı denetiminin kapsamı dışında kalan konularda bilirkişiler ve bilirkişilik faaliyetlerinin denetlenmesi ihtiyacı nedeniyle düzenleme yapılmaktadır.

MADDE 16 - Maddede, Bilirkişilik Üst Kurulu ve bilirkişilik bölge kurullarının ihtiyacı olan kadrolara ilişkin düzenlemelere yer verilmektedir.

MADDE 17 - Maddeyle, yeni kurulan bilirkişilik sistemiyle ilgili genel bir çerçeve oluşturmakla yetinilen Kanunun uygulanmasına ilişkin hazırlanacak tüm düzenleyici işlemlerin yönetmeliklerle tanzim edileceği öngörülmektedir.

MADDE 18 - Maddeyle, Tasarının hükümlerine uyum sağlamak amacıyla bilirkişiliğe ilişkin düzenlemelerin yer aldığı bazı kanunlarda değişiklik yapılması amaçlanmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasıyla, 353 sayılı Kanunun ek 1 inci maddesine hüküm eklenmek suretiyle, askerî yargıdaki bilirkişi görevlendirmeleri bakımından da Tasarıda öngörülen hükümler ile Ceza Muhakemesi Kanununun ilgili hükümlerinin uygulanması sağlanmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasıyla, 1602 sayılı Kanunun 56 ncı maddesine hüküm eklenmek suretiyle, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi tarafından yapılacak bilirkişi görevlendirmeleri bakımından da Tasarıda öngörülen hükümler ile Hukuk Muhakemeleri Kanununun ilgili hükümlerinin uygulanması sağlanmaktadır.

Maddenin üçüncü fıkrasıyla, 2577 sayılı Kanunun 31 inci maddesine hüküm eklenmek suretiyle, Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare mahkemeleri ve vergi mahkemeleri tarafından yapılacak bilirkişi görevlendirmeleri bakımından da Tasarıda

öngörülen hükümler ile Hukuk Muhakemeleri Kanununun ilgili hükümlerinin uygulanması sağlanmaktadır.

Maddenin dördüncü fıkrasıyla, 2802 sayılı Kanunun 65 inci maddesine eklenen hükümlerle, bilirkişi seçimi ve görevlendirmesi sırasında kanunlarla belirlenen kurallara uyulmaması hali, hâkim ve Cumhuriyet savcıları bakımından kınama cezasını gerektiren bir fiil olarak düzenlenmektedir.

Maddenin beşinci fıkrasıyla, Tasarıya uyum ve bilirkişilik uygulamalarında yeknesaklık sağlanabilmesi amacıyla 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasında değişikliğe gidilmekte ve aynı Kanunun 15 inci maddesi yürürlükten kaldırılmaktadır. Böylelikle Kamulaştırma Kanunu bakımından bilirkişilik konusunda farklı uygulamaya son verilecektir.

Maddenin altıncı fıkrasının (a) bendiyle, Tasarının 11 inci maddesinin üçüncü fıkrasıyla uyum sağlanabilmesi amacıyla, 5271 sayılı Kanunun 63 üncü maddesine, hukuk öğrenimi görmüş kişilerin, hukuk alanı dışında ayrı bir uzmanlığa sahip olduklarını belgelendirmedikçe, bilirkişi olarak atanamayacaklarına ilişkin hüküm eklenmektedir.

Maddenin altıncı fıkrasının (b) bendiyle, Tasarının 13 üncü maddesinin beşinci ve altıncı fıkrasıyla uyum sağlanabilmesi amacıyla, 5271 sayılı Kanunun 64 üncü maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Düzenlemeyle, bilirkişilerin listelerden seçilme usulü belirlenmektedir. Öte yandan, Üst Kurulun görevlerinin düzenlendiği 5 inci maddede, bilirkişi olarak hizmet verecek özel hukuk tüzel kişileri bünyesinde bilirkişi olarak çalışacak kişilerin taşınması gereken nitelikleri belirlemek görevi de düzenlendiğinden, 5271 sayılı Kanunun 64 üncü maddesinin aynı konuyu düzenleyen dördüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmaktadır.

Maddenin altıncı fıkrasının (c) bendiyle, Tasarının 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendine, 13 üncü maddesinin altıncı fıkrasına ve 14 üncü maddesine uyum sağlanabilmesi amacıyla 5271 sayılı Kanunun 66 ncı maddesinde değişiklik yapılmaktadır.

Maddenin altıncı fıkrasının (ç) bendiyle, Tasarının 3 üncü maddesinin üçüncü fıkrasına uyum sağlanabilmesi amacıyla 5271 sayılı Kanunun 67 nci maddesinin üçüncü fıkrasında değişiklik yapılmakta ve bilirkişinin, raporunda ve sözlü açıklamaları sırasında çözümü, uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hususlar dışında açıklama yapamayacağı; hâkim tarafından yapılması gereken hukukî nitelendirme ve değerlendirmelerde bulunamayacağı; uyuşmazlığın esasını çözecek nitelikte hukukî sonuçlar çıkaramayacağı düzenlenmektedir.

Maddenin altıncı fıkrasının (d) bendiyle, Tasarının 14 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine uyum sağlanabilmesi amacıyla 5271 sayılı Kanunun 71 inci maddesinde değişiklik yapılmaktadır.

Maddenin altıncı fıkrasının (e) bendiyle, Tasarının 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendine uyum sağlanabilmesi amacıyla 5271 sayılı Kanunun 72 nci maddesinde yapılan değişiklikle bilirkişiye, sarf etmiş olduğu emek ve mesaiyle orantılı bir ücret ile inceleme, ulaşım, konaklama ve diğer giderleri ödeneceği, bu konuda, Bilirkişilik Üst Kurulunca çıkarılacak ve her yıl güncellenecek olan tarifenin esas alınacağı öngörülmektedir.

Maddenin altıncı fıkrasının (f) bendiyle, Tasarının 13 üncü maddesinin beşinci ve altıncı fıkralarında amir hükümler dikkate alınarak, 5271 sayılı Kanunun 179 uncu maddesinde değişiklik yapılmakta ve bu maddede yer alan "bilirkişi" ibareleri "uzman" şeklinde düzeltilmektedir. Böylece kovuşturma aşamasında sanığın kendi seçeceği uzman kişilerin mahkemede dinlenebilmesi imkanı korunmaktadır.

Maddenin yedinci fıkrasıyla, Tasarının 13 üncü maddesine uyum sağlanabilmesi amacıyla, 5366 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinde yapılan değişiklikle, 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa tabi olarak faaliyet gösteren değerlendirme uzmanlarının da bölge kurulları tarafından hazırlanan listelerde yer alma mecburiyeti getirilmektedir.

Maddenin sekizinci fıkrasının (a) bendiyle, Tasarının 11 inci maddesinin üçüncü fıkrasına uyum sağlanabilmesi amacıyla, 6100 sayılı Kanunun 266 ncı maddesine, hukuk öğrenimi görmüş kişilerin, hukuk alanı dışında ayrı bir uzmanlığa sahip olduklarını belgelendirmedikçe, bilirkişi olarak atanamayacaklarına ilişkin hüküm eklenmektedir.

Maddenin sekizinci fıkrasının (b) bendiyle, Tasarının 13 üncü maddesinin beşinci ve altıncı fıkrasına uyum sağlanabilmesi amacıyla, 6100 sayılı Kanunun 268 nci maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Düzenlemeyle, bilirkişilerin listelerden seçilme usulü belirlenmektedir.

Maddenin sekizinci fıkrasının (c) bendiyle, Tasarının 13 üncü maddesinin altıncı fıkrasına uyum sağlanabilmesi amacıyla, 6100 sayılı Kanunun 269 uncu maddesinde değişiklik yapılmakta ve hakkında disiplin hükümleri uygulanacak bilirkişilerin ayrıca bilirkişilik bölge kuruluna bildirileceği düzenlenmektedir.

Maddenin sekizinci fıkrasının (ç) bendiyle, Tasarının 6 ncı maddesine uyum sağlanabilmesi amacıyla, 6100 sayılı Kanunun 271 inci maddesinde yapılan değişiklikle "il adli yargı adalet komisyonu" ibaresi "bilirkişilik bölge kurulu" şeklinde değiştirilmektedir.

Maddenin sekizinci fıkrasının (d) bendiyle, Tasarının 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendine, 13 üncü maddesinin altıncı fıkrasına ve 14 üncü maddesine uyum sağlanabilmesi amacıyla, 6100 sayılı Kanunun 274 üncü maddesinde değişiklik yapılmaktadır.

Maddenin sekizinci fıkrasının (e) bendiyle, Tasarının 3 üncü maddesinin üçüncü fıkrasına uyum sağlanabilmesi amacıyla, 6100 sayılı Kanunun 279 uncu maddesinde yapılan değişiklikle bilirkişinin, raporunda ve sözlü açıklamaları sırasında çözümü, uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hususlar dışında açıklama yapamayacağı; hâkim tarafından yapılması gereken hukukî nitelendirme ve değerlendirmelerde bulunamayacağı; uyuşmazlığın esasını çözecek nitelikte hukukî sonuçlar çıkaramayacağı düzenlenmektedir.

Maddenin sekizinci fıkrasının (f) bendiyle, Tasarının 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendine uyum sağlanabilmesi amacıyla, 6100 sayılı Kanunun 283 üncü maddesinde yapılan değişiklikle, "Adalet Bakanlığınca" ibaresi "Bilirkişilik Üst Kurulunca" şeklinde değiştirilmektedir.

GEÇİCİ MADDE 1- Maddeyle, geçiş hükümleri düzenlenmektedir. Bu çerçevede kurulması öngörülen, Üst Kurul ve bölge kurullarının kuruluş ve üye seçimleri ile bilirkişi listelerin oluşturulmasına ilişkin usul ve süreler belirlenmektedir. Bölge kurulları tarafından oluşturulacak sicil ve yeni listeler ilan edilinceye kadar uygulamada herhangi bir boşluk doğmaması için mevcut bilirkişi listelerine göre görevlendirilme yapılmasına devam edileceği hükme bağlanmaktadır.

MADDE 19 – Yürürlük maddesidir.

MADDE 20 – Yürütme maddesidir.

**353 SAYILI ASKERİ MAHKEMELER KURULUŞU VE
YARGILAMA USULÜ KANUNU**

Mevcut Hali	Taslak Metin
<p>Ek Madde 1 – (Ek: 21/1/1981 - 2376/8 md.; Değişik: 29/6/2006-5530/61 md.) Bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hâllerde Ceza Muhakemesi Kanununun (...), değerlendirme raporu yetkisine ilişkin 166 ve istinafa ilişkin 272 ilâ 285 inci maddeleri hükümleri hariç olmak üzere diğer hükümleri askerî yargıda da uygulanır.</p> <p>Bu Kanunun uygulanmasında, atıf yapılan hükümlerde yer alan, Adalet Bakanı, Millî Savunma Bakanını; Yargıtay, Askerî Yargıtayı; mahkeme, askerî mahkemeyi; hâkim ve sulh ceza hâkimi, askerî hâkimi; mahkeme başkanı, duruşma hâkimini; Cumhuriyet Başsavcılığı, askerî savcılığı; Cumhuriyet savcısı, askerî savcıyı ifade eder.</p>	<p>Ek Madde 1 – (Ek: 21/1/1981 - 2376/8 md.; Değişik: 29/6/2006-5530/61 md.) Bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hâllerde Ceza Muhakemesi Kanununun (...), değerlendirme raporu yetkisine ilişkin 166 ve istinafa ilişkin 272 ilâ 285 inci maddeleri hükümleri hariç olmak üzere diğer hükümleri askerî yargıda da uygulanır. <u>Bilirkişiler, bilirkişilik bölge kurulları tarafından hazırlanan listelerden seçilir ve bilirkişilere ilişkin olarak Bilirkişilik Kanununun ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.</u></p> <p>Bu Kanunun uygulanmasında, atıf yapılan hükümlerde yer alan, Adalet Bakanı, Millî Savunma Bakanını; Yargıtay, Askerî Yargıtayı; mahkeme, askerî mahkemeyi; hâkim ve sulh ceza hâkimi, askerî hâkimi; mahkeme başkanı, duruşma hâkimini; Cumhuriyet Başsavcılığı, askerî savcılığı; Cumhuriyet savcısı, askerî savcıyı ifade eder.</p>

1602 SAYILI ASKERİ YÜKSEK İDARE MAHKEMESİ KANUNU

Mevcut Hali	Taslak Metin
<p>İdari Yargılama Usulü Kanunu ile Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun uygulanacağı haller: Madde 56 – (Değişik: 25/12/1981 - 2568/1 md.) Bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde; İdari Yargılama Usulü Kanunu ile Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun hakimin davaya bakmaktan memnuiyetini gerektiren haller, ehliyet, üçüncü şahısların davaya katılması, davanın ihbarı, bağlılığı, tarafların vekilleri, feragat ve kabul, teminat, mukabil dava, bilirkişi, keşif, delillerin tespiti, yargılama giderleri, adli yardım ve duruşmanın inzibatına ilişkin hükümleri uygulanır.</p>	<p>İdari Yargılama Usulü Kanunu ile Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun uygulanacağı haller: Madde 56 – (Değişik: 25/12/1981 - 2568/1 md.) Bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde; İdari Yargılama Usulü Kanunu ile Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun hakimin davaya bakmaktan memnuiyetini gerektiren haller, ehliyet, üçüncü şahısların davaya katılması, davanın ihbarı, bağlılığı, tarafların vekilleri, feragat ve kabul, teminat, mukabil dava, bilirkişi, keşif, delillerin tespiti, yargılama giderleri, adli yardım ve duruşmanın inzibatına ilişkin hükümleri uygulanır. <u>Bilirkişiler, bilirkişilik bölge kurulları tarafından hazırlanan listelerden seçilir ve bilirkişilere ilişkin olarak</u></p>

Bilirkişilik Kanununun ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

2577 SAYILI İDARİ YARGILAMA USULÜ KANUNU

Mevcut Hali	Taslak Metin
<p>Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile Vergi Usul Kanununun uygulanacağı haller:</p> <p>Madde 31 – 1. Bu Kanunda hüküm bulunmayan hususlarda; hakimin davaya bakmaktan memnuiyeti ve reddi, ehliyet, üçüncü şahısların davaya katılması, davanın ihbarı, tarafların vekilleri, feragat ve kabul, teminat, mukabil dava, bilirkişi, keşif, delillerin tespiti, yargılama giderleri, adli yardım hallerinde ve duruşma sırasında tarafların mahkemenin sukûnunu ve inzibatını bozacak hareketlerine karşı yapılacak işlemler ile elektronik işlemlerde Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümleri uygulanır. (Ek cümle: 5/4/1990 - 3622/11 md.; Değişik:10/6/1994-4001/14 md.) Ancak, davanın ihbarı ve bilirkişi seçimi Danıştay, mahkeme veya hakim tarafından re'sen yapılır.</p> <p>2. Bu Kanun ve yukarıdaki fıkra uyarınca Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa atıfta bulunulan haller saklı kalmak üzere, vergi uyuşmazlıklarının çözümünde Vergi Usul Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.</p>	<p>Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile Vergi Usul Kanununun uygulanacağı haller:</p> <p>Madde 31 – 1. Bu Kanunda hüküm bulunmayan hususlarda; hakimin davaya bakmaktan memnuiyeti ve reddi, ehliyet, üçüncü şahısların davaya katılması, davanın ihbarı, tarafların vekilleri, feragat ve kabul, teminat, mukabil dava, bilirkişi, keşif, delillerin tespiti, yargılama giderleri, adli yardım hallerinde ve duruşma sırasında tarafların mahkemenin sukûnunu ve inzibatını bozacak hareketlerine karşı yapılacak işlemler ile elektronik işlemlerde Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümleri uygulanır. (Ek cümle: 5/4/1990 - 3622/11 md.; Değişik:10/6/1994-4001/14 md.) Ancak, davanın ihbarı Danıştay, mahkeme veya hakim tarafından re'sen yapılır. <u>Bilirkişiler, bilirkişilik bölge kurulları tarafından hazırlanan listelerden seçilir ve bilirkişilere ilişkin olarak Bilirkişilik Kanununun ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.</u></p> <p>2. Bu Kanun ve yukarıdaki fıkra uyarınca Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa atıfta bulunulan haller saklı kalmak üzere, vergi uyuşmazlıklarının çözümünde Vergi Usul Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.</p>

2802 SAYILI HÂKİMLER VE SAVCILAR KANUNU

Mevcut Hali	Taslak Metin
<p>Kınama cezası :</p> <p>Madde 65 – Kınama : Belli bir eylem veya davranışın kusurlu sayıldığıнын yazı ile bildirilmesidir.</p> <p>Kınama cezası:</p> <p>a) Hizmet içinde ve dışında, resmi sıfatının gerektirdiği saygınlık ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak.</p> <p>b) Kılık ve kıyafetinde mesleğin gerektirdiği saygınlığı gözetmemek.</p>	<p>Kınama cezası :</p> <p>Madde 65 – Kınama : Belli bir eylem veya davranışın kusurlu sayıldığıнын yazı ile bildirilmesidir.</p> <p>Kınama cezası:</p> <p>a) Hizmet içinde ve dışında, resmi sıfatının gerektirdiği saygınlık ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak.</p> <p>b) Kılık ve kıyafetinde mesleğin gerektirdiği saygınlığı gözetmemek.</p>

<p>c) Devlete ait araç ve gereçleri özel işlerde kullanmak,</p> <p>d) Meslektaşlarına, emrindeki personele, görevi nedeniyle muhatap olduğu kişilere veya iş sahiplerine kötü muamelede bulunmak,</p> <p>e) Eşlerinin, reşit olmayan veya kısıtlanmış çocuklarının kazanç getiren sürekli faaliyetlerini onbeş gün içinde Adalet Bakanlığına bildirmemek,</p> <p>f) Adalet Bakanlığının mevzuat uyarınca verdiği talimatı yerine getirmemek, büro ve Kalemlerin denetimini ihmal etmek,</p> <p>g) Görevin işbirliği ve uyum içerisinde yapılmasını engelleyici tutum ve davranışlarda bulunmak,</p> <p>h) İzinsiz veya kabul edilir mazereti olmaksızın kesintisiz üç gün göreve gelmemek,</p> <p>⇒ Nitelik ve ağırlıkları itibariyle yukarıda belirtilen benzeri eylemlerde bulunmak, Hallerinde uygulanır.</p>	<p>c) Devlete ait araç ve gereçleri özel işlerde kullanmak,</p> <p>d) Meslektaşlarına, emrindeki personele, görevi nedeniyle muhatap olduğu kişilere veya iş sahiplerine kötü muamelede bulunmak,</p> <p>e) Eşlerinin, reşit olmayan veya kısıtlanmış çocuklarının kazanç getiren sürekli faaliyetlerini onbeş gün içinde Adalet Bakanlığına bildirmemek,</p> <p>f) Adalet Bakanlığının mevzuat uyarınca verdiği talimatı yerine getirmemek, büro ve Kalemlerin denetimini ihmal etmek,</p> <p>g) Görevin işbirliği ve uyum içerisinde yapılmasını engelleyici tutum ve davranışlarda bulunmak,</p> <p>h) İzinsiz veya kabul edilir mazereti olmaksızın kesintisiz üç gün göreve gelmemek,</p> <p><u>i) Bilirkişi seçimi ve görevlendirmesi sırasında kanunlarla belirlenen kurallara uymamak,</u></p> <p>j) Nitelik ve ağırlıkları itibariyle yukarıda belirtilen benzeri eylemlerde bulunmak, Hallerinde uygulanır.</p>
--	---

2942 SAYILI KAMULAŞTIRMA KANUNU

Mevcut Hali	Taslak Metin
<p>Kadastro görmemiş yerlerde tespit işlemi</p> <p>Madde 9 – İdare, tapulama veya kadastro yapılmamış yerlerin durumunun tespiti için mahallin mülki amirine müracaatla, kamulaştırma yapılacak yerde iki asıl ve iki yedek olmak üzere dört bilirkişinin seçilmesini ister. Mülki amir idarenin bu istemi üzerine sekiz gün içerisinde ~~bilirkişilerin seçilmesini ve sulh hukuk mahkemesinde yeminlerinin yaptırılarak isimlerinin~~ kamulaştırmayı yapacak idareye bildirilmesini sağlar.</p> <p>Tespit sırasında muhtar veya vekili, ihtiyar kurulundan iki üye ve iki bilirkişi birlikte görev yaparlar.</p> <p>Bu tespitte görev yapan muhtar veya vekili, ihtiyar kurulu üyeleri ile bilirkişilere çalıştıkları günler için 29 uncu maddeye göre ödeme yapılır.</p>	<p>Kadastro görmemiş yerlerde tespit işlemi</p> <p>Madde 9 – İdare, tapulama veya kadastro yapılmamış yerlerin durumunun tespiti için mahallin mülki amirine müracaatla, kamulaştırma yapılacak yerde iki asıl ve iki yedek olmak üzere dört bilirkişinin seçilmesini ister. Mülki amir idarenin bu istemi üzerine sekiz gün içerisinde <u>bilirkişileri bilirkişilik sicili ve listesinden seçerek isimlerini</u> kamulaştırmayı yapacak idareye bildirilmesini sağlar.</p> <p>Tespit sırasında muhtar veya vekili, ihtiyar kurulundan iki üye ve iki bilirkişi birlikte görev yaparlar.</p> <p>Bu tespitte görev yapan muhtar veya vekili, ihtiyar kurulu üyeleri ile bilirkişilere çalıştıkları günler için 29 uncu maddeye göre ödeme yapılır.</p>

Bilirkişiler

~~Madde 15 (Değişik: 24/4/2001 — 4650/8 md.) (Değişik birinci eümle: 16/5/2012— 6306/12 md.) Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğine bağlı meslek odalarının her biri tarafından, üyelerinin oturdukları yer göz önünde bulundurularak; illerden nüfusu beşyüzbinin altında olanlar için yirmibeş ila elli, nüfusu beşyüzbin ile birmilyon arasında olanlar için elli ila yüz, nüfusu birmilyon ile üçmilyon arasında olanlar için yüz ila yüzelli, nüfusu üçmilyonun üzerinde olanlar için yüzelli ila üçyüzelli bilirkişi ve ayrıca il merkezleri için il idare kurulları ve ilçeler için ilçe idare kurulları tarafından, bu bölgelerde oturan ve mühendis veya mimar olan taşınmaz mal sahipleri veya kiracılar arasından nüfusa göre belirlenen bilirkişi sayılarının en az üçte biri kadar bilirkişi, her yıl ocak ayının ilk haftasında seçilerek isim ve adreslerini belirten listeler valiliklere verilir. Bilirkişi olarak görev yapacakların nitelikleri ve çalışma esasları, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinin görüşü alınmak suretiyle Maliye Bakanlığı ile Bayındırlık ve İskan Bakanlığının birlikte hazırlayacakları bir yönetmelikle belirlenir.~~

~~Valilikçe onanan listelerden, odalar tarafından seçilenler il merkezi ve ilçelerdeki asliye hukuk mahkemelerine, idare kurulları tarafından seçilenler de seçildikleri yerin asliye hukuk mahkemelerine bildirilir.~~

~~Süresi bitenler tekrar seçilebilir.~~

~~Bilirkişi kurulu; kamulaştırmaya konu olan yerin eins ve niteliğine göre, üçü odalar listesinden, ikisi de idare kurulu listesinden seçilmek suretiyle beş kişiden oluşur.~~

~~Kamulaştırılan taşınmaz malın üstün niteliği gözönüne alınarak, bilirkişilerden üçü aynı uzmanlık kolundan seçilebilir.~~

~~Kamulaştırmayı yapan idarede görevli olanlar, kamulaştırılan taşınmaz malın sahipleri ve bunların usul ve furuu, karı-koca, üçüncü derece dahil, kan ve sıhri hısımları ve mal sahipleri ile menfaat ortaklığı olanlar bilirkişi seçilemezler.~~

~~İhtisas odalarının liste veremediği veya verilen listelerden fiili ve hukuki sebeplerle bilirkişi seçiminin imkansız~~

olduğu il ve ilçelerde, kamulaştırılan taşınmaz malın cins ve özelliğine göre, Bayındırlık ve İskan, Tarım ve Köyüşleri ve Orman Bakanlıklarının taşra birimleri ile diğer resmi daire ve kurumlardan alınacak fen adamları ile bilirkişi kurulu tamamlanır. Bunların da bulunmadığı veya fiili veya hukuki sebeplerle bilirkişi seçimlerine imkan olmadığı takdirde, komşu illerin oda listelerinden, yoksa bu fıkrada belirtilen resmi daire ve kurumlardan alınacak fen adamları ile kurul tamamlanır.

(Değişik sekizinci fıkra: 16/5/2012-6306/12 md.) Taraflar, mahkemelere bildirilen listelerde yazılı olanlar ve yukarıdaki fıkrada belirtilen kişiler arasında bilirkişi seçmekte anlaşamadıkları takdirde, bilirkişiler, hâkimin kararı ile tayin edilen gün ve saatte, valilikçe, tarafların huzurunda ve gelmeyenin gıyabında kura yolu ile seçilir. Valilik, kuranın adil olarak yapılabilmesi için gerekli tedbirleri alır. Kuraya ilişkin itirazlar, davanın görüldüğü mahkemeye karara bağlanır.

Hakim, bilirkişilere yemin ettirir.

Bilirkişi kurulu, taşınmaz malın değerini 11 ve 12 nci maddeler hükümlerine göre tayin ve takdir ederek, gerekeceği raporunu onbeş gün içinde mahkemeye verir.

Bilirkişilerce yapılan değer tespitinde, idarece belgelerin mahkemeye verildiği gün esas tutulur.

(Ek fıkra: 16/5/2012-6306/12 md.) Sermaye Piyasası Kuruluna kayıtlı olarak faaliyet gösteren lisanslı değerlendirme kuruluşlarının isim ve adreslerini belirten listeler, her yıl ocak ayı içinde, ikinci fıkradaki mahkemelere bildirilmek üzere Sermaye Piyasası Kuruluna valiliklere gönderilir. Yeterli sayıda değerlendirme uzmanı bulunan yerlerde, 10 uncu maddede öngörülen değer tespitleri, bilirkişi sıfatıyla öncelikle Sermaye Piyasası Kurulundan lisanslı değerlendirme uzmanlarına, taşınmaz geliştirme konusunda yüksek lisans veya doktora yapmış olan uzmanlara yaptırılır.

5271 CEZA MUHALEMESİ KANUNU

Mevcut Hali	Taslak Metin
<p>Bilirkişinin atanması Madde 63 – (1) Çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hâllerde bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına re'sen, Cumhuriyet savcısının, katılanın, vekilinin, şüphelinin veya sanığın, müdafinin veya kanunî temsilcinin istemi üzerine karar verilebilir. Ancak hâkimlik mesleğinin gerektirdiği genel ve hukukî bilgi ile çözülmesi olanaklı konularda bilirkişi dinlenemez.</p> <p>(2) Bilirkişi atanması ve gerekçe gösterilerek sayısının birden çok olarak saptanması, hâkim veya mahkemeye aittir. Birden çok bilirkişi atanmasına ilişkin istemler reddedildiğinde de aynı biçimde karar verilir.</p> <p>(3) Soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı da bu maddede gösterilen yetkileri kullanabilir.</p>	<p>Bilirkişinin atanması Madde 63 – (1) Çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hâllerde bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına re'sen, Cumhuriyet savcısının, katılanın, vekilinin, şüphelinin veya sanığın, müdafinin veya kanunî temsilcinin istemi üzerine karar verilebilir. Ancak hâkimlik mesleğinin gerektirdiği genel ve hukukî bilgi ile çözülmesi olanaklı konularda bilirkişi dinlenemez. <u>Hukuk öğrenimi görmüş kişiler, hukuk alanı dışında ayrı bir uzmanlığa sahip olduğunu belgelendirmedikçe, bilirkişi olarak atanamaz.</u></p> <p>(2) Bilirkişi atanması ve gerekçe gösterilerek sayısının birden çok olarak saptanması, hâkim veya mahkemeye aittir. Birden çok bilirkişi atanmasına ilişkin istemler reddedildiğinde de aynı biçimde karar verilir.</p> <p>(3) Soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı da bu maddede gösterilen yetkileri kullanabilir.</p>
<p>Bilirkişi olarak atanabilecekler Madde 64 – (1) Bilirkişiler, ~~il adli yargı adalet komisyonları~~ tarafından ~~her yıl~~ düzenlenen ~~bir~~ listede yer alan ~~gerçek veya tüzel~~ kişiler arasından seçilirler. ~~Cumhuriyet savcıları ve hâkimler, yalnız buldukları il bakımından yapılmış listelerden değil, diğer illerde oluşturulmuş listelerden de bilirkişi seçebilirler. Bu listelerin düzenlenmesine veya listelerde yer verilenlerin çıkarılmalarına ilişkin esas ve usuller, yönetmelikte gösterilir.~~</p> <p>(2) ~~Atama kararında, gerekçesi de gösterilmek suretiyle, birinci fıkrada belirtilen listelere girmeyenler arasından da bilirkişi seçilebilir.~~</p>	<p>Bilirkişi olarak atanabilecekler Madde 64 – (1) Bilirkişiler, <u>bölge adliye mahkemelerinin vargı çevreleri esas alınmak suretiyle bilirkişilik bölge kurulu tarafından hazırlanan listede yer alan kişiler arasından seçilir. Ancak, kendi bölge listesinde ilgili uzmanlık alanında bilirkişi olmasına rağmen, diğer bir bölgedeki bilirkişinin, görevlendirme yapılan yere daha yakın bir mesafede bulunması durumunda, bu listeden de görevlendirme yapılabilir.</u></p> <p>(2) <u>Bölge kurulunun hazırladığı listede bilgisine başvurulacak uzmanlık dalında bilirkişi bulunmaması hâlinde, diğer bölge kurullarının listelerinden, burada da bulunmaması halinde listelerin dışından bilirkişi görevlendirilebilir. Listelerin dışından görevlendirilen bilirkişiler, bölge kuruluna bildirilir.</u></p>

(3) Kanunların belirli konularda görevlendirdiği resmî bilirkişiler öncelikle atanırlar. Ancak kamu görevlileri, bağlı buldukları kurumla ilgili davalarda bilirkişi olarak atanamazlar.

~~(4) Bilirkişi olarak atanan bir tüzel kişi ise, kendisi adına incelemeyi yapacak gerçek kişi veya kişilerin isimlerini, bilirkişi atayacak yargı merciinin onayına sunar.~~

(5) Listelere kaydedilen bilirkişiler, ~~il-adalet-komisyonu~~ huzurunda "Görevimi adalete bağlı kalarak, bilim ve fenne uygun olarak, tarafsızlıkla yerine getireceğime namusum ve vicdanım üzerine yemin ederim." sözlerini tekrarlayarak yemin ederler. Bu bilirkişilere görevlendirildikleri her işte yeniden yemin verilmez.

(6) Listelerde yer almamış bilirkişiler, görevlendirildiklerinde kendilerini atamış olan merci huzurunda yukarıdaki fıkrada öngörülen biçimde yemin ederler. Yeminin yapıldığına ilişkin tutanak hâkim veya Cumhuriyet savcısı, zabıt kâtibi ve bilirkişi tarafından imzalanır.

(7) Engel bulunan hâllerde yemin yazılı olarak verilebilir ve metni dosyaya konulur. Ancak bu hâle ilişkin gerekçenin kararda gösterilmesi zorunludur.

(3) Kanunların belirli konularda görevlendirdiği resmî bilirkişiler öncelikle atanırlar. Ancak kamu görevlileri, bağlı buldukları kurumla ilgili davalarda bilirkişi olarak atanamazlar.

(5) Listelere kaydedilen bilirkişiler, bilirkişilik bölge kurulu huzurunda "Görevimi adalete bağlı kalarak, bilim ve fenne uygun olarak, tarafsızlıkla yerine getireceğime namusum ve vicdanım üzerine yemin ederim." sözlerini tekrarlayarak yemin ederler. Bu bilirkişilere görevlendirildikleri her işte yeniden yemin verilmez.

(6) Listelerde yer almamış bilirkişiler, görevlendirildiklerinde kendilerini atamış olan merci huzurunda yukarıdaki fıkrada öngörülen biçimde yemin ederler. Yeminin yapıldığına ilişkin tutanak hâkim veya Cumhuriyet savcısı, zabıt kâtibi ve bilirkişi tarafından imzalanır.

(7) Engel bulunan hâllerde yemin yazılı olarak verilebilir ve metni dosyaya konulur. Ancak bu hâle ilişkin gerekçenin kararda gösterilmesi zorunludur.

Atama kararı ve incelemelerin yürütülmesi
Madde 66 – (1) Bilirkişi incelemesi yaptırılmasına ilişkin kararda, cevaplandırılması uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren sorularla inceleme konusu ve görevin yerine getirileceği süre belirtilir. Bu süre, işin niteliğine göre üç ayı geçemez. Özel sebepler zorunlu kıldığında bu süre, bilirkişinin istemi üzerine, kendisini atayan merciin gerekçeli kararıyla en çok ~~üç~~ ay daha uzatılabilir.

(2) Belirlenen süre içinde raporunu vermeyen bilirkişi hemen değiştirilebilir. Bu durumda bilirkişi, o ana kadar yaptığı işlemleri açıklayan bir rapor sunar ve görevi sebebiyle kendisine teslim edilmiş olan eşya ve belgeleri hemen geri verir. Bu bilirkişi, ~~64 üneü maddede öngörülen listelerden çıkarılabileceği gibi;~~ gecikme dolayısıyla uğranılmış zararları ödemesine de karar

Atama kararı ve incelemelerin yürütülmesi
Madde 66 – (1) Bilirkişi incelemesi yaptırılmasına ilişkin kararda, cevaplandırılması uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren sorularla inceleme konusu ve görevin yerine getirileceği süre belirtilir. Bu süre, işin niteliğine göre üç ayı geçemez. Özel sebepler zorunlu kıldığında bu süre, bilirkişinin istemi üzerine, kendisini atayan merciin gerekçeli kararıyla en çok bir ay daha uzatılabilir.

(2) Belirlenen süre içinde raporunu vermeyen bilirkişi hemen değiştirilebilir. Bilirkişinin değiştirilmesine ilişkin karar bilirkişilik bölge kuruluna bildirilir. Bu durumda bilirkişi, o ana kadar yaptığı işlemleri açıklayan bir rapor sunar ve görevi sebebiyle kendisine teslim edilmiş olan eşya ve belgeleri hemen geri verir. Bu bilirkişi, bilirkişilik sicili ve listesinden çıkarılır ve

<p>verilebilir.</p> <p>(3) Bilirkişi, görevini, kendisini atamış olan merci ile ilişki içinde yerine getirir, gerektiğinde bu mercie incelemelerindeki gelişmeler hakkında bilgi verir, yararlı görülecek tedbirlerin alınmasını isteyebilir.</p> <p>(4) Bilirkişi, görevini yerine getirmek amacıyla bilgi edinmek için şüpheli veya sanık dışındaki kimselerin de bilgilerine başvurabilir. Bilirkişi, uzmanlık alanına girmeyen bir sorun bakımından aydınlatılmasını isteyecek olursa; hâkim, mahkeme veya Cumhuriyet savcısı, nitelikli ve konusunda bilgisiyle tanınmış kişilerle bir araya gelmesine izin verebilir. Bu şekilde çağrılan kişiler yemin eder ve verecekleri raporlar, bilirkişi raporunun tamamlayıcı bir bölümü olarak dosyaya konulur.</p> <p>(5) İlgililer de merciinden, incelemeler yapılırken bilirkişiye teknik nitelikte bilgiler verebilecek olan ve ismen belirleyecekleri kişileri dinlemeleri veya bazı araştırmaların yapılması hususlarında karar verilmesini isteyebilir.</p> <p>(6) Gerekli olması halinde, bilirkişi, mağdur, şüpheli veya sanığa mahkeme başkanı, hâkim veya Cumhuriyet savcısı aracılığı ile soru sorabilir. Ancak, mahkeme başkanı, hâkim veya Cumhuriyet savcısı, bilirkişinin doğrudan soru sormasına da izin verebilir. Muayene ile görevlendirilen hekim bilirkişi, görevini yerine getirirken zorunlu saydığı soruları, hâkim, Cumhuriyet savcısı ve müdafî bulunmadan da mağdur, şüpheli veya sanığa doğrudan doğruya yöneltebilir.</p> <p>(7) Bilirkişiye inceleyeceği şeyler mühür altında verilmeden önce bunların listesi ve sayımı yapılır. Bu hususlar bir tutanakla belirlenir. Bilirkişi, mühürlerin açılmasını ve yeniden konulmasını yine tutanakla belirtmek ve bir liste düzenlemekle yükümlüdür.</p>	<p>gecikme dolayısıyla uğranılmış zararları ödemesine de karar verilebilir.</p> <p>(3) Bilirkişi, görevini, kendisini atamış olan merci ile ilişki içinde yerine getirir, gerektiğinde bu mercie incelemelerindeki gelişmeler hakkında bilgi verir, yararlı görülecek tedbirlerin alınmasını isteyebilir.</p> <p>(4) Bilirkişi, görevini yerine getirmek amacıyla bilgi edinmek için şüpheli veya sanık dışındaki kimselerin de bilgilerine başvurabilir. Bilirkişi, uzmanlık alanına girmeyen bir sorun bakımından aydınlatılmasını isteyecek olursa; hâkim, mahkeme veya Cumhuriyet savcısı, nitelikli ve konusunda bilgisiyle tanınmış kişilerle bir araya gelmesine izin verebilir. Bu şekilde çağrılan kişiler yemin eder ve verecekleri raporlar, bilirkişi raporunun tamamlayıcı bir bölümü olarak dosyaya konulur.</p> <p>(5) İlgililer de merciinden, incelemeler yapılırken bilirkişiye teknik nitelikte bilgiler verebilecek olan ve ismen belirleyecekleri kişileri dinlemeleri veya bazı araştırmaların yapılması hususlarında karar verilmesini isteyebilir.</p> <p>(6) Gerekli olması halinde, bilirkişi, mağdur, şüpheli veya sanığa mahkeme başkanı, hâkim veya Cumhuriyet savcısı aracılığı ile soru sorabilir. Ancak, mahkeme başkanı, hâkim veya Cumhuriyet savcısı, bilirkişinin doğrudan soru sormasına da izin verebilir. Muayene ile görevlendirilen hekim bilirkişi, görevini yerine getirirken zorunlu saydığı soruları, hâkim, Cumhuriyet savcısı ve müdafî bulunmadan da mağdur, şüpheli veya sanığa doğrudan doğruya yöneltebilir.</p> <p>(7) Bilirkişiye inceleyeceği şeyler mühür altında verilmeden önce bunların listesi ve sayımı yapılır. Bu hususlar bir tutanakla belirlenir. Bilirkişi, mühürlerin açılmasını ve yeniden konulmasını yine tutanakla belirtmek ve bir liste düzenlemekle yükümlüdür.</p>
<p>Bilirkişi raporu, uzman mütalaası Madde 67 – (1) İncelemeleri sona erdiğinde bilirkişi yaptığı işlemleri ve vardığı sonuçları açıklayan bir raporu, kendisinden istenen incelemeleri yaptığını ayrıca belirterek, imzalayıp ilgili mercie verir veya gönderir.</p>	<p>Bilirkişi raporu, uzman mütalaası Madde 67 – (1) İncelemeleri sona erdiğinde bilirkişi yaptığı işlemleri ve vardığı sonuçları açıklayan bir raporu, kendisinden istenen incelemeleri yaptığını ayrıca belirterek, imzalayıp ilgili mercie verir veya gönderir.</p>

Mühür altındaki şeyler de ilgili mercie verilir veya gönderilir ve bu husus bir tutanağa bağlanır.

(2) Birden çok atanmış bilirkişiler değişik görüşleri yansıtmışlarsa veya bunların ortak sonuçlar üzerinde ayrık görüşleri varsa, bu durumu gerekçeleri ile birlikte rapora yazarlar.

(3) Bilirkişi raporunda, hâkim tarafından yapılması gereken hukukî değerlendirmelerde bulunamaz.

(4) Bilirkişi tarafından düzenlenen rapor örnekleri, duruşma sırasında Cumhuriyet savcısına, katılana, vekiline, şüpheliye veya sanığa, müdafisine veya kanunî temsilciye doğrudan verilebileceği gibi; kendilerine iadeli taahhütlü mektupla da gönderilebilir.

(5) Bilirkişi incelemeleri tamamlandığında, yeni bilirkişi incelemesi yapılması veya itirazların bildirilmesi için istemde bulunabilmelerini sağlamak üzere Cumhuriyet savcısına, katılana, vekiline, şüpheliye veya sanığa, müdafisine veya kanunî temsilciye süre verilir. Bu kişilerin istemleri reddedildiğinde, üç gün içinde bu hususta gerekçeli bir karar verilir.

(6) Cumhuriyet savcısı, katılan, vekili, şüpheli veya sanık, müdafii veya kanunî temsilci, yargılama konusu olayla ilgili olarak veya bilirkişi raporunun hazırlanmasında değerlendirilmek üzere ya da bilirkişi raporu hakkında, uzmanından bilimsel mütalaa alabilirler. Sadece bu nedenle ayrıca süre istenemez.

Görevini yapmayan bilirkişi hakkındaki işlem

Madde 71 – (1) Usulünce çağrıldığı hâlde gelmeyen veya gelip de yeminden, oy ve görüş bildirmekten çekinen bilirkişiler hakkında 60 ncı maddenin birinci fıkrası hükmü uygulanır.

Mühür altındaki şeyler de ilgili mercie verilir veya gönderilir ve bu husus bir tutanağa bağlanır.

(2) Birden çok atanmış bilirkişiler değişik görüşleri yansıtmışlarsa veya bunların ortak sonuçlar üzerinde ayrık görüşleri varsa, bu durumu gerekçeleri ile birlikte rapora yazarlar.

(3) Bilirkişi, raporunda ve sözlü açıklamaları sırasında çözümü, uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hususlar dışında açıklama yapamaz; hâkim tarafından yapılması gereken hukukî nitelendirme ve değerlendirmelerde bulunamaz; uyumsuzluğun esasını çözecek nitelikte hukukî sonuçlar çıkaramaz.

(4) Bilirkişi tarafından düzenlenen rapor örnekleri, duruşma sırasında Cumhuriyet savcısına, katılana, vekiline, şüpheliye veya sanığa, müdafisine veya kanunî temsilciye doğrudan verilebileceği gibi; kendilerine iadeli taahhütlü mektupla da gönderilebilir.

(5) Bilirkişi incelemeleri tamamlandığında, yeni bilirkişi incelemesi yapılması veya itirazların bildirilmesi için istemde bulunabilmelerini sağlamak üzere Cumhuriyet savcısına, katılana, vekiline, şüpheliye veya sanığa, müdafisine veya kanunî temsilciye süre verilir. Bu kişilerin istemleri reddedildiğinde, üç gün içinde bu hususta gerekçeli bir karar verilir.

(6) Cumhuriyet savcısı, katılan, vekili, şüpheli veya sanık, müdafii veya kanunî temsilci, yargılama konusu olayla ilgili olarak veya bilirkişi raporunun hazırlanmasında değerlendirilmek üzere ya da bilirkişi raporu hakkında, uzmanından bilimsel mütalaa alabilirler. Sadece bu nedenle ayrıca süre istenemez.

Görevini yapmayan bilirkişi hakkındaki işlem

Madde 71 – (1) Usulünce çağrıldığı hâlde gelmeyen veya gelip de yeminden, oy ve görüş bildirmekten çekinen bilirkişiler hakkında 60 ncı maddenin birinci fıkrası hükmü uygulanır **ve durum bilirkişilik bölge kuruluna bildirir.**

<p>Bilirkişi gider ve ücreti Madde 72 – (1) Bilirkişiye, inceleme ve seyahat gideri ile çalışmasıyla orantılı bir ücret ödenir.</p>	<p>Bilirkişi gider ve ücreti Madde 72 – (1) Bilirkişiye, <u>sarf etmiş olduğu emek ve mesaiyle</u> orantılı bir ücret <u>ile</u> inceleme, <u>ulaşım, konaklama ve diğer giderleri</u> ödenir. <u>Bu konuda, Bilirkişilik Üst Kurulunca çıkarılacak ve her yıl güncellenecek olan tarife esas alınır.</u></p>
---	--

<p>Çağrılan tanıkların ad ve adreslerinin sanığa ve Cumhuriyet savcısına bildirilmesi Madde 179 – (1) Sanık, doğrudan doğruya davet ettireceği veya duruşma sırasında getireceği bilirkişi—ve tanıkların ad ve adreslerini Cumhuriyet savcısına makul süre içinde bildirir. (2) Cumhuriyet savcısı da, iddianamede gösterilen veya sanığın istemi üzerine davet edilen tanık ve bilirkişiler dışında gerek mahkeme başkanı veya hâkim kararıyla, gerek kendiliğinden başka kimseleri davet ettirecek ise bunların ad ve adreslerini sanığa yine makul süre içinde bildirir.</p>	<p>Çağrılan tanıkların ad ve adreslerinin sanığa ve Cumhuriyet savcısına bildirilmesi Madde 179 – (1) Sanık, doğrudan doğruya davet ettireceği veya duruşma sırasında getireceği <u>uzman veya</u> tanıkların ad ve adreslerini Cumhuriyet savcısına makul süre içinde bildirir. (2) Cumhuriyet savcısı da, iddianamede gösterilen veya sanığın istemi üzerine davet edilen tanık <u>veya uzman</u> dışında gerek mahkeme başkanı veya hâkim kararıyla, gerek kendiliğinden başka kimseleri davet ettirecek ise bunların ad ve adreslerini sanığa yine makul süre içinde bildirir.</p>
---	--

5366 SAYILI YIPRANAN TARİHİ VE KÜLTÜREL TAŞINMAZ VARLIKLARIN YENİLENEREK

KORUNMASI VE YAŞATILARAK KULLANILMASI HAKKINDA KANUN

<p>Taşınmaz tasarruflarının kısıtlanması ve kamulaştırma Madde 4- İl özel idaresi ve belediye, yenileme alanı ilan edilen yerlerdeki taşınmazlar üzerinde, her türlü yapılaşma, kullanım ve işletme konularında proje tamamlanıncaya kadar geçici kısıtlamalar uygulayabilir. (Ek fıkra: 16/5/2012-6306/15 md.) Kamu hizmeti için ayrılan alanlar hariç olmak üzere, yenileme alanı sınırları içinde toplu yapı olarak sınırları imar ve parselasyon plânlarında belirlenmek kaydıyla, yapılı veya yapısız imar parsellerine belediye veya il özel idaresi ve diğer ilgili kurullar tarafından tasdik edilen mimarî projelere uygun olarak 23/6/1965 tarihli ve 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanununun toplu yapıya ilişkin hükümlerine göre toplu yapı olarak tek bir kat mülkiyeti tesis edilebilir. Belediyeler ve il özel idareleri; bu alanlar içindeki parsel maliklerinin sosyal altyapı ve tesisleri, ortak</p>	<p>Taşınmaz tasarruflarının kısıtlanması ve kamulaştırma Madde 4- İl özel idaresi ve belediye, yenileme alanı ilan edilen yerlerdeki taşınmazlar üzerinde, her türlü yapılaşma, kullanım ve işletme konularında proje tamamlanıncaya kadar geçici kısıtlamalar uygulayabilir. (Ek fıkra: 16/5/2012-6306/15 md.) Kamu hizmeti için ayrılan alanlar hariç olmak üzere, yenileme alanı sınırları içinde toplu yapı olarak sınırları imar ve parselasyon plânlarında belirlenmek kaydıyla, yapılı veya yapısız imar parsellerine belediye veya il özel idaresi ve diğer ilgili kurullar tarafından tasdik edilen mimarî projelere uygun olarak 23/6/1965 tarihli ve 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanununun toplu yapıya ilişkin hükümlerine göre toplu yapı olarak tek bir kat mülkiyeti tesis edilebilir. Belediyeler ve il özel idareleri; bu alanlar içindeki parsel maliklerinin sosyal altyapı ve tesisleri, ortak kullanım yerleri,</p>
--	--

kullanım yerleri, sosyal tesis ve hizmetlere ilişkin alanları kullanma ve yararlanma şartları ile masraflarına katılma usullerine ilişkin işletme projeleri hazırlayarak tapu sicilinin beyanlar hanesinde belirtmelerini isteyebileceği gibi, hazırlanmış olan restorasyon ve restitüsyon projelerine uygun olarak irtifak hakkı tesisi veya parselasyon plânları yapılmak suretiyle 634 sayılı Kanunun 12 nci maddesinde belirtilen belgelerin toplu yapı ilişkisini gösterir şekilde hazırlanıp 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümleri uyarınca ilan edilmesinden ve kesinleşmesinden sonra kat mülkiyeti ve kat irtifakını re'sen tapu siciline tescil ettirmeye yetkilidir

Yenileme alanlarında bulunan yapıların boşaltılması, yıkımı ve kamulaştırılmasında anlaşma yolu esastır. Anlaşma sağlanamayan hallerde gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerinin mülkiyetinde bulunan taşınmazlar ilgili il özel idaresi ve belediye tarafından kamulaştırılabilir. Bu Kanun uyarınca yapılacak kamulaştırmalar 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasındaki iskân projelerinin gerçekleştirilmesi amaçlı kamulaştırma sayılır. Tapuda mülkiyet hanesi açık olan taşınmazlar ile varisi belli olmayan, kayyım tayin edilmiş, ihtilafı, davalı ve üzerinde her türlü mülkiyet ve mülkiyetin gayri aynî hak tesis edilmiş olan taşınmazlar için de aynı madde hükümlerine göre kamulaştırma işlemleri yürütülür. Kamulaştırma işlemlerinin yürütülmesinde il özel idareleri ve belediyeler veraset ilamı çıkarttırmaya, kayyım tayin ettirmeye veya tapuda kayıtlı son malike göre işlem yapmaya yetkilidir.

İl özel idareleri ve belediyeler taşınmaz mülkiyetinin kamulaştırılması yerine, uygun gördükleri takdirde satın alma, kat karşılığı ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun ilgili maddelerinde düzenlenen intifa hakkı veya üst hakkı kurulması yolu ile sınırlı aynî hak tesis edebilirler.

(Ek fıkra: 16/5/2012-6306/16 md.) Bu Kanun kapsamında açılacak kamulaştırma bedelinin tespiti ve taşınmaz malın tesciline

sosyal tesis ve hizmetlere ilişkin alanları kullanma ve yararlanma şartları ile masraflarına katılma usullerine ilişkin işletme projeleri hazırlayarak tapu sicilinin beyanlar hanesinde belirtmelerini isteyebileceği gibi, hazırlanmış olan restorasyon ve restitüsyon projelerine uygun olarak irtifak hakkı tesisi veya parselasyon plânları yapılmak suretiyle 634 sayılı Kanunun 12 nci maddesinde belirtilen belgelerin toplu yapı ilişkisini gösterir şekilde hazırlanıp 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümleri uyarınca ilan edilmesinden ve kesinleşmesinden sonra kat mülkiyeti ve kat irtifakını re'sen tapu siciline tescil ettirmeye yetkilidir

Yenileme alanlarında bulunan yapıların boşaltılması, yıkımı ve kamulaştırılmasında anlaşma yolu esastır. Anlaşma sağlanamayan hallerde gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerinin mülkiyetinde bulunan taşınmazlar ilgili il özel idaresi ve belediye tarafından kamulaştırılabilir. Bu Kanun uyarınca yapılacak kamulaştırmalar 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasındaki iskân projelerinin gerçekleştirilmesi amaçlı kamulaştırma sayılır. Tapuda mülkiyet hanesi açık olan taşınmazlar ile varisi belli olmayan, kayyım tayin edilmiş, ihtilafı, davalı ve üzerinde her türlü mülkiyet ve mülkiyetin gayri aynî hak tesis edilmiş olan taşınmazlar için de aynı madde hükümlerine göre kamulaştırma işlemleri yürütülür. Kamulaştırma işlemlerinin yürütülmesinde il özel idareleri ve belediyeler veraset ilamı çıkarttırmaya, kayyım tayin ettirmeye veya tapuda kayıtlı son malike göre işlem yapmaya yetkilidir.

İl özel idareleri ve belediyeler taşınmaz mülkiyetinin kamulaştırılması yerine, uygun gördükleri takdirde satın alma, kat karşılığı ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun ilgili maddelerinde düzenlenen intifa hakkı veya üst hakkı kurulması yolu ile sınırlı aynî hak tesis edebilirler.

(Ek fıkra: 16/5/2012-6306/16 md.) Bu Kanun kapsamında açılacak kamulaştırma bedelinin tespiti ve taşınmaz malın tesciline

ilişkin davalarda görev alacak bilirkişiler, 28/7/1981 tarihli ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa tabi olarak faaliyet gösteren değerlendirme uzmanları arasından seçilir. Bu uzmanlar, Sermaye Piyasası Kurulu tarafından oluşturulan değerlendirme standartlarını esas alarak raporlarını düzenler.

(Değişik dördüncü fıkra: 27/4/2008-5793/45 md.) Yenileme alanında kalan Hazineye ait taşınmazlar; bir kamu hizmetine tahsisli olanlar, ön izin verilmiş veya üzerinde irtifak hakkı tesis edilmiş olanlar, 2565 sayılı Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanunu kapsamında bulunan yerler ile sivil ve askeri hava alanları ve mania plânları kapsamında kalan yerler hariç olmak üzere, Maliye Bakanlığının teklifi ve Bakanlar Kurulu kararı ile projeyi yürüten il özel idaresine veya belediyeye bedelsiz olarak devredilir. Devir işlemleri her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır. Devir tarihinden itibaren beş yıl içinde devir amacına uygun olarak kullanılmayan taşınmazlar, bedelsiz olarak re'sen Hazine adına tescil edilir. Söz konusu taşınmazlardan elde edilecek gelirin, proje ve uygulama giderleri düşüldükten sonra kalan kısmının yüzde 50'si Hazineye aktarılır. Yenileme alanı ilan edilen yerlerde, yenileme projesi kapsamında kalan taşınmazlar devir işlemleri sonuçlandırılıncaya kadar Hazinece satılamaz, kiraya verilemez, tahsis edilemez, ön izin veya irtifak hakkına konu edilemez.

(Değişik beşinci fıkra: 27/4/2008-5793/45 md.) Mülkiyeti veya idaresi Vakıflar Genel Müdürlüğüne ait bulunan taşınmazlar ile tapu kayıtlarında vakıf şerhi bulunan taşınmazlarda bu Kanun hükümlerinin nasıl uygulanacağı Vakıflar Genel Müdürlüğü ve il özel idaresi veya belediyece müştereken belirlenir.

(Değişik altıncı fıkra: 27/4/2008-5793/45 md.) Yenileme alanlarında uygulanacak projelerin kamulaştırma, plân, proje ve yapım işlerinde kullanılmak üzere, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 12 nci maddesine göre

ilişkin davalarda görev alacak bilirkişiler, **Bilirkişilik Kanununa göre belirlenen listelerde bulunmaları kaydıyla**, 28/7/1981 tarihli ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa tabi olarak faaliyet gösteren değerlendirme uzmanları arasından seçilir. Bu uzmanlar, Sermaye Piyasası Kurulu tarafından oluşturulan değerlendirme standartlarını esas alarak raporlarını düzenler.

(Değişik dördüncü fıkra: 27/4/2008-5793/45 md.) Yenileme alanında kalan Hazineye ait taşınmazlar; bir kamu hizmetine tahsisli olanlar, ön izin verilmiş veya üzerinde irtifak hakkı tesis edilmiş olanlar, 2565 sayılı Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanunu kapsamında bulunan yerler ile sivil ve askeri hava alanları ve mania plânları kapsamında kalan yerler hariç olmak üzere, Maliye Bakanlığının teklifi ve Bakanlar Kurulu kararı ile projeyi yürüten il özel idaresine veya belediyeye bedelsiz olarak devredilir. Devir işlemleri her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır. Devir tarihinden itibaren beş yıl içinde devir amacına uygun olarak kullanılmayan taşınmazlar, bedelsiz olarak re'sen Hazine adına tescil edilir. Söz konusu taşınmazlardan elde edilecek gelirin, proje ve uygulama giderleri düşüldükten sonra kalan kısmının yüzde 50'si Hazineye aktarılır. Yenileme alanı ilan edilen yerlerde, yenileme projesi kapsamında kalan taşınmazlar devir işlemleri sonuçlandırılıncaya kadar Hazinece satılamaz, kiraya verilemez, tahsis edilemez, ön izin veya irtifak hakkına konu edilemez.

(Değişik beşinci fıkra: 27/4/2008-5793/45 md.) Mülkiyeti veya idaresi Vakıflar Genel Müdürlüğüne ait bulunan taşınmazlar ile tapu kayıtlarında vakıf şerhi bulunan taşınmazlarda bu Kanun hükümlerinin nasıl uygulanacağı Vakıflar Genel Müdürlüğü ve il özel idaresi veya belediyece müştereken belirlenir.

(Değişik altıncı fıkra: 27/4/2008-5793/45 md.) Yenileme alanlarında uygulanacak projelerin kamulaştırma, plân, proje ve yapım işlerinde kullanılmak üzere, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 12 nci maddesine göre

oluşturulan Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Katkı Payı hesabından belediyelere aktarma yapılır.	oluşturulan Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Katkı Payı hesabından belediyelere aktarma yapılır.
6100 SAYILI HUKUK MUHAHEMELERİ KANUNU	
Mevcut Hali	Taslak Metin
<p>Bilirkişiye başvurulmasını gerektiren hâller MADDE 266- (1) Mahkeme, çözümü hukuk dışında, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hâllerde, taraflardan birinin talebi üzerine yahut kendiliğinden, bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına karar verir. Hâkimlik mesleğinin gerektirdiği genel ve hukuki bilgiyle çözümlenmesi mümkün olan konularda bilirkişiye başvurulamaz.</p>	<p>Bilirkişiye başvurulmasını gerektiren hâller MADDE 266- (1) Mahkeme, çözümü hukuk dışında, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hâllerde, taraflardan birinin talebi üzerine yahut kendiliğinden, bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına karar verir. Hâkimlik mesleğinin gerektirdiği genel ve hukuki bilgiyle çözümlenmesi mümkün olan konularda bilirkişiye başvurulamaz. <u>Hukuk öğrenimi görmüş kişiler, hukuk alanı dışında ayrı bir uzmanlığa sahip olduğunu belgelendirmedikçe, bilirkişi olarak atanamaz.</u></p>
<p>Bilirkişilerin görevlendirilmesi MADDE 268- (1) ~~Bilirkişiler, yargı çevresinde yer aldığı bölge adliye mahkemesi adli yargı adalet komisyonları tarafından, her yıl düzenlenecek olan listelerde yer alan kişiler arasından görevlendirilir. Listelerde bilgisine başvurulacak uzmanlık dalında bilirkişinin bulunmaması hâlinde, diğer bölge adliye mahkemelerinde oluşturulmuş listelerden, burada da yoksa liste dışından bilirkişi görevlendirilebilir.~~ (2) Kanunların görüş bildirmekle yükümlü kıldığı kişi ve kuruluşlara görevlendirildikleri konularda bilirkişi olarak öncelikle başvurulur. Ancak, kamu görevlilerine, bağlı buldukları kurumlarla ilgili dava ve işlerde, bilirkişi olarak görev verilemez.</p> <p>(3) ~~Bilirkişi listelerinin düzenlenmesine, güncellenmesine ve listede kendisine yer verilmiş olanların liste dışına çıkartılmasına ilişkin esas ve usuller, ilgili bakanlıkların da görüşü alınmak suretiyle, Adalet Bakanlığınca hazırlanacak olan yönetmelikte gösterilir.~~</p>	<p>Bilirkişilerin görevlendirilmesi MADDE 268- (1) Bilirkişiler, <u>bölge adliye mahkemelerinin yargı çevreleri esas alınmak suretiyle bilirkişilik bölge kurulu tarafından hazırlanan listede yer alan kişiler arasından seçilir. Ancak, kendi bölge listesinde ilgili uzmanlık alanında bilirkişi olmasına rağmen, diğer bir bölgedeki bilirkişinin, görevlendirme yapılan vere daha yakın bir mesafede bulunması durumunda, bu listeden de görevlendirme yapılabilir.</u> (2) <u>Bölge kurulunun hazırladığı listede bilgisine başvurulacak uzmanlık dalında bilirkişi bulunmaması hâlinde, diğer bölge kurullarının listelerinden, burada da bulunmaması halinde listelerin dışından bilirkişi görevlendirilebilir. Listelerin dışından görevlendirilen bilirkişiler, bölge kuruluna bildirilir.</u> (3) Kanunların görüş bildirmekle yükümlü kıldığı kişi ve kuruluşlara görevlendirildikleri konularda bilirkişi olarak öncelikle başvurulur. Ancak, kamu görevlilerine, bağlı buldukları kurumlarla ilgili dava ve işlerde, bilirkişi olarak görev verilemez.</p>

<p>Bilirkişilik görevinin kapsamı MADDE 269- (1) Bilirkişilik görevi, mahkemece yapılan davete uyup tayin edilen gün ve saatte mahkemede hazır bulunmayı, yemin etmeyi ve bilgisine başvurulana konuda süresinde oy ve görüşünü mahkemeye bildirmeyi kapsar. (2) Geçerli bir özrü olmaksızın mahkemece yapılan davete uyup, tayin edilen gün ve saatte mahkemede hazır bulunmayan yahut mahkemeye gelip de yemin etmekten veya süresinde oy ve görüş bildirmekten kaçınan bilirkişiler hakkında, tanıklığa ilişkin disiplin hükümleri uygulanır.</p>	<p>Bilirkişilik görevinin kapsamı MADDE 269- (1) Bilirkişilik görevi, mahkemece yapılan davete uyup tayin edilen gün ve saatte mahkemede hazır bulunmayı, yemin etmeyi ve bilgisine başvurulana konuda süresinde oy ve görüşünü mahkemeye bildirmeyi kapsar. (2) Geçerli bir özrü olmaksızın mahkemece yapılan davete uyup, tayin edilen gün ve saatte mahkemede hazır bulunmayan yahut mahkemeye gelip de yemin etmekten veya süresinde oy ve görüş bildirmekten kaçınan bilirkişiler hakkında, tanıklığa ilişkin disiplin hükümleri uygulanır <u>ve durum bilirkişilik bölge kuruluna bildirilir.</u></p>
<p>Bilirkişiye yemin verdirilmesi MADDE 271- (1) Listelere kaydedilmiş kişiler arasından görevlendirilmiş olan bilirkişilere, ~~il adli yargı adalet komisyonu~~ huzurunda, “Bilirkişilik görevimi sadakat ve özenle, bilim ve fenne uygun olarak, tarafsız ve objektif bir biçimde yerine getireceğime, namusum, şerefim ve kutsal saydığım bütün inanç ve değerlerim üzerine yemin ederim.” şeklindeki sözler, tekrarlatılmak suretiyle yemin verdirilir. Bu bilirkişilere, görevlendirildikleri her dava veya işte ayrıca yemin verdirilmez; sadece görevlendirme yazısında, bilirkişilere önceden etmiş buldukları yemine bağlı kalmak suretiyle oy ve görüş bildirmek zorunda oldukları hususu hatırlatılır. (2) Listelere kaydedilmemiş olan kişiler arasından bilirkişiler görevlendirilmişse, kendilerine, görevlendiren mahkemece, huzurda, göreve başlamadan önce, birinci fıkrada belirtilen şekilde yemin verdirilir. Yemine ilişkin tutanak, hâkim, zabıt kâtabi ve bilirkişi tarafından imzalanır.</p>	<p>Bilirkişiye yemin verdirilmesi MADDE 271- (1) Listelere kaydedilmiş kişiler arasından görevlendirilmiş olan bilirkişilere, <u>bilirkişilik bölge kurulu</u> huzurunda, “Bilirkişilik görevimi sadakat ve özenle, bilim ve fenne uygun olarak, tarafsız ve objektif bir biçimde yerine getireceğime, namusum, şerefim ve kutsal saydığım bütün inanç ve değerlerim üzerine yemin ederim.” şeklindeki sözler, tekrarlatılmak suretiyle yemin verdirilir. Bu bilirkişilere, görevlendirildikleri her dava veya işte ayrıca yemin verdirilmez; sadece görevlendirme yazısında, bilirkişilere önceden etmiş buldukları yemine bağlı kalmak suretiyle oy ve görüş bildirmek zorunda oldukları hususu hatırlatılır. (2) Listelere kaydedilmemiş olan kişiler arasından bilirkişiler görevlendirilmişse, kendilerine, görevlendiren mahkemece, huzurda, göreve başlamadan önce, birinci fıkrada belirtilen şekilde yemin verdirilir. Yemine ilişkin tutanak, hâkim, zabıt kâtabi ve bilirkişi tarafından imzalanır.</p>
<p>Bilirkişinin görev süresi MADDE 274- (1) Bilirkişi raporunun hazırlanması için verilecek süre üç ayı geçemez. Bilirkişinin talebi üzerine, kendisini görevlendiren mahkeme gerekçesini göstererek, süreyi ~~üç~~ ayı geçmemek üzere uzatılabilir.</p>	<p>Bilirkişinin görev süresi MADDE 274- (1) Bilirkişi raporunun hazırlanması için verilecek süre üç ayı geçemez. Bilirkişinin talebi üzerine, kendisini görevlendiren mahkeme gerekçesini göstererek, süreyi <u>bir</u> ayı geçmemek üzere uzatılabilir.</p>

(2) Belirlenen süre içinde raporunu vermeyen bilirkişi görevden alınıp, yerine bir başka kimse, bilirkişi olarak görevlendirilebilir. Bu durumda mahkeme, görevden alınmış olan bilirkişiden, görevden alındığı ana kadar yapmış olduğu işlemler hakkında açıklama yapmasını talep eder ve ayrıca bilirkişinin dizi pusulasına bağlı bir biçimde görevi sebebiyle incelenmek üzere kendisine teslim edilmiş bulunan dosya ve eklerini mahkemeye hemen tevdi etmesini ister. Sözü edilen bilirkişilerin, hukuki ve cezai sorumluluğuna ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, gerekiyorsa, kendilerine ücret ve masraf adı altında hiçbir ödeme yapılmamasına veya gerekçesini göstererek ~~bölge adliye mahkemesi adli yargı adalet komisyonundan~~ o kişinin bilirkişilik görevi yapmaktan ~~belirli bir süre~~ yasaklanmasının ~~yahut~~ listeden çıkartılmasının istenmesine, görevlendirmeyi yapan mahkemece karar verilir.

Bilirkişi açıklamalarının tespiti ve rapor
MADDE 279- (1) Mahkeme, bilirkişinin oy ve görüşünü yazılı veya sözlü olarak bildirmesine karar verir.

(2) Raporda, tarafların ad ve soyadları, bilirkişinin görevlendirildiği hususlar, gözlem ve inceleme konusu yapılan maddi vakıalar, gerekçe ve varılan sonuçlarla, bilirkişiler arasında görüş ayrılığı varsa, bunun sebebi, düzenlenme tarihi ve bilirkişi ya da bilirkişilerin imzalarının bulunması gerekir. Azınlıkta kalan bilirkişi, oy ve görüşünü ayrı bir rapor hâlinde de mahkemeye sunabilir.

(3) Mahkeme, bilirkişinin oy ve görüşünü sözlü olarak açıklamasına karar verirse, bilirkişinin açıklamaları tutanağa geçirilir ve tutanağın altına bilirkişinin de imzası alınır. Kurul hâlinde görevlendirme söz konusu ise bilirkişilerin bilgilerine başvuru hususu hemen aralarında müzakere etmelerine imkân tanınır ve müzakere sonucunda açıklanan oy ve görüş, tutanakla tespit edilip; tutanağın altı, bilirkişilere imza ettirilir.

~~(4) Bilirkişi, raporunda ve sözlü açıklamaları sırasında, hukuki değerlendirmelerde bulunamaz.~~

(2) Belirlenen süre içinde raporunu vermeyen bilirkişi görevden alınıp, yerine bir başka kimse, bilirkişi olarak görevlendirilebilir. **Bilirkişinin değiştirilmesine ilişkin karar bilirkişilik bölge kuruluna bildirilir.** Bu durumda mahkeme, görevden alınmış olan bilirkişiden, görevden alındığı ana kadar yapmış olduğu işlemler hakkında açıklama yapmasını talep eder ve ayrıca bilirkişinin dizi pusulasına bağlı bir biçimde görevi sebebiyle incelenmek üzere kendisine teslim edilmiş bulunan dosya ve eklerini mahkemeye hemen tevdi etmesini ister. Sözü edilen bilirkişilerin, hukuki ve cezai sorumluluğuna ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, gerekiyorsa, kendilerine ücret ve masraf adı altında hiçbir ödeme yapılmamasına veya gerekçesinin göstererek **bölge bilirkişilik bölge kurulundan** o kişinin bilirkişilik görevi yapmaktan yasaklanmasının **ve** listeden çıkartılmasının istenmesine, görevlendirmeyi yapan mahkemece karar verilir.

Bilirkişi açıklamalarının tespiti ve rapor
MADDE 279- (1) Mahkeme, bilirkişinin oy ve görüşünü yazılı veya sözlü olarak bildirmesine karar verir.

(2) Raporda, tarafların ad ve soyadları, bilirkişinin görevlendirildiği hususlar, gözlem ve inceleme konusu yapılan maddi vakıalar, gerekçe ve varılan sonuçlarla, bilirkişiler arasında görüş ayrılığı varsa, bunun sebebi, düzenlenme tarihi ve bilirkişi ya da bilirkişilerin imzalarının bulunması gerekir. Azınlıkta kalan bilirkişi, oy ve görüşünü ayrı bir rapor hâlinde de mahkemeye sunabilir.

(3) Mahkeme, bilirkişinin oy ve görüşünü sözlü olarak açıklamasına karar verirse, bilirkişinin açıklamaları tutanağa geçirilir ve tutanağın altına bilirkişinin de imzası alınır. Kurul hâlinde görevlendirme söz konusu ise bilirkişilerin bilgilerine başvuru hususu hemen aralarında müzakere etmelerine imkân tanınır ve müzakere sonucunda açıklanan oy ve görüş, tutanakla tespit edilip; tutanağın altı, bilirkişilere imza ettirilir.

(4) Bilirkişi, raporunda ve sözlü açıklamaları sırasında çözümünü, uzmanlığı, özel veya teknik bilgivi gerektiren hususlar

	<p><u>dışında açıklama yapamaz; hâkim tarafından yapılması gereken hukuki nitelendirme ve değerlendirmelerde bulunamaz; uyuşmazlığın esasını çözecek nitelikte hukuki sonuçlar çıkaramaz.</u></p>
<p>Bilirkişi gider ve ücreti MADDE 283- (1) Bilirkişiye, sarf etmiş olduğu emek ve mesaiyle orantılı bir ücret ile inceleme, ulaşım, konaklama ve diğer giderleri ödenir. Bu konuda, Adalet Bakanlığınca çıkarılacak ve her yıl güncellenecek olan tarife esas alınır.</p>	<p>Bilirkişi gider ve ücreti MADDE 283- (1) Bilirkişiye, sarf etmiş olduğu emek ve mesaiyle orantılı bir ücret ile inceleme, ulaşım, konaklama ve diğer giderleri ödenir. Bu konuda, Bilirkişilik Üst Kurulunca çıkarılacak ve her yıl güncellenecek olan tarife esas alınır.</p>